

GÜZEL VE YESİL

GÜNEY BÖLGESİ KATALOGU

GÜZEL VE YEŞİL

GÜNEY BÖLGESİ KATALOGU

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ

II. Prizren Yöresinin Kısa Tanıtımı

III. Sesli Mazi

1. Taş Üzerindeki Miras
2. Kemerler Üzerindeki Miras
3. Aynı Dil Aynı Beden
4. Zarafet, Ustalık
5. Fark Yaratın Peyzajdır

IV. Her Gün İşbaşı

1. Günlük Hayat Zanaattır
2. Geleneksel Oyunla
3. Bin bir... (Müzeler ve Kültür Kurumları)
4. Festivale Uğra
5. Ülkeyi Adam Edenler

V. En İyisi Gök Kubbe Altında

1. Her Harikanın Yeri Ayrı
2. Bir Tabiat Sergisi
3. Sağlıklı Buradan Gelir
4. Zirvelere Tırman

ÖNEMLİ BİLGİLER

GİRİŞ

Kosova'nın güney bölgesine ilişkin bu katalogla yabancı ve yerli ziyaretçilere yörenin tarihi, gelenekleri, kültürü ve doğası hakkında sıkıştırılmış, öz ve kalıcı bilgilerin sunulmasına gayret edilmiştir. Katalog turistlere yönelik olduğundan ilk sıraya maddi ve manevi miras konmuş, bu vesile ile yörenin daha kolay ve açık bilinmesi yordamı sunulmuş, burada tanıtılan tüm bu yapıların ve yerlerin ziyaret edilip iyi vakit geçirilmesi imkanı tanıtılmıştır. Sanat ve doğayı ele alan diğer iki başlık, bilgi ve tanıma yönünün yanı sıra bölgenin sunduğu çok sayıda kültürel festival (özellikle kısa metrajlı film ve belgesel alanında dünyada en tanınmışlar arasında yerini almış olan DOKUFEST) ve zirai festivaller, sundukları güzelliklerin tadına varıp eğlenmeye, doğal hallerindeki güzel peyzajlar, orman yürüyüşleri, dağ bisikletçiliği, kayak gibi doğal güzelliklere geçip ziyaretçilerin sonsuz etkinlik imkanı bulabileceği eko turizme davet etmektedir.

Yaptığımız bu işle iddialı bir katalog yapma niyetinde olmamakla birlikte, bu işi olabilecek en iyi şekilde yapmak için genelde her başlıkla ve özelde her sesle ilgili olarak en güvenilir ve ciddi kaynaklardan çeşitli bilimsel araştırmalar ve broşürler taranıp görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Doğa başlığında verilerin yıldan yıla farklı olabileceği özellikle eko turizm ile ilgili olarak araştırma ve inceleme yapıp sahadan son bilgileri derlemek üzere bir ekip görevlendirilmiştir.

Son başlıkta ülkemize gelecek ziyaretçilerin konaklama konusunda yönlendirici ve kolaylaştırıcı temel bilgilerin sunulması uygun görülmüştür. Katalogun daha patik ve kullanışlı olması için bölüm numaralarının verildiği bir harita da eklenmiştir. Bu katalog, bölgeyi vakit kaybetmeden etkili ve keyif alarak gezmek amacıyla açık ve güvenilir bir rehberi bulundurmak isteyen turistler için şimdiye kadarki en doğru adrestir.

GÜNEY BÖLGESİ

Kosova'nın Güney Bölgesi altı belediyeden oluşur: Prizren, Suhareka, Dragaş, Rahofça, Malişeva ve Mamuşa. Bu satıhta farklı etnik topluluklar meskundur: Arnavutlar, Sırp, Türkler, Boşnaklar, Romlar, Aşkalılar ve Mısırlılar. Yörenin tamamında farklı dönemlere ait nadir arkeolojik bölgelerden oluşan zenginliler bulunmaktadır. Prizren'in geçmişi arkeoloji, tarihi ve dini yapılar, giyim kuşam, gelenek ve görenek bakımından çeşitli şekillerde korunmuştur.

Bu yörede iskanın erken dönemlerde varlığına ilişkin delillerden birisi üzerinden Lissus-Naissus (Lezhe-Niş) veya ortaçağdaki söyleyişe göre Via de Zenta yolunun geçtiği düşünülen Vlaşnye mevkiindeki yerleşimdir. Yörenin rakımı 300 m ila Şar dağlarında 2500 m olarak değişmektedir. Karasal ve Akdeniz iklimi hüküm sürer. Yöre Arnavutluk ve Makedonya ile sınır komşusudur.

Prizren Belediyesi Kosova'nın güneyinde yüzölçümü 640 km² olan bir yerdir. Kosova'nın ikinci en büyük şehridir. Rakımı 412-500 m aralığında değişir. Yüksekliği 2748 m olan Şar sıradağları ile çevrelidir. Nüfusu 180 bini aşkın olup çoğunlukla Arnavutlardan (% 90) oluşmaktadır. Nüfusun geri kalan kısmı Sırp, Boşnaklar, Türkler, Romlar, Aşkalılar, Mısırlılar ve diğerlerinden oluşmaktadır.

Arkeolojik veriler prehistorya, eskiçağ, ortaçağ ve yeniçağda etkin bir yaşantının varlığını kanıtlamaktadır. Eskiçağda Prizren şehrinin Theranda adıyla anıldığı

düşünülmektedir. İtir-Dardan yerleşim yeri olarak kuruluş dönemini müteakip Roma, Bizans, Slav ve Osmanlı dönemleri boyunca şehir sürekli inşa edilerek kendi kültürünü oluşturmuş ve bu çerçevede kültürel tarihi değeri büyük olan çok sayıda eser ortaya koymuştur.

11. asırda Bizans İmparatorluğu'nun piskoposluk merkezi olan şehir dönemin önemli merkezi olarak bilinir. 1455 yılında Osmanlı idaresi altına girmiş, bu idare tarafından çok sayıda cami, hamam, köprü ve kaldırım gibi dini ve kültürel yapı yapılarak miras kalmıştır. Prizren, bunların yanı sıra el sanatları geleneğinin sürdürüldüğü ve artık dünyadan ziyaretçi çeken çok sayıda sanat festivalinin yapıldığı yerdir.

Suhareka Belediyesi yüzölçümü 431 km², rakımı 420 m olan bir yerdir. Nüfusu 80.000 civarındadır. Bu kasabanın varlığının ilk yazılı belgesi Çar Duşan'ın 14. asır yazılı evrakıdır. Ancak arkeolojik bulgular Neolitik Çağda meskun olduğu görüşünü doğurmaktadır. Ziraatın önemli kollarından olan bağcılık gelişmiştir.

Dragaş Belediyesi Kosova'nın gney ucunda yer alır. Kasaba Opoya ve Gora dağlık b6lgeleri arasında kurulmuştur. S6z konusu iki b6lge iki farklı dili konuşan etnik topluluklardan oluşmaktadır. Opoya b6lgesinde Arnavutlar, Gora b6lgesinde ise kendine has dilleri (Goranca) olan M6sl6man Goralılar yaşarlar.

Dragaş ağırlıklı olarak rakımı 1500 m olan dağlık b6lgedir. Doğal cazibeler arasında y6r6y6ř, bisiklet6ilik, kayak gibi imkanlar sunan Brod k6y6 zikredilmeye değerdir. B6lge doğal g6lleriyle de meşhurdur. Kosova'nın şar b6lgesi yurtdışında meşhur şar k6peği ve şar peynirinin vatanıdır. Bu b6lgenin simgesi olan şar k6pekleri cinsini yetiştiren toplam beş 6iftlik bulunmaktadır. Dragaş Belediyesi, Makedonya ve Arnavutluk sınırları boyunca kurulu geleneksel k6yleriyle bakir doğal g6zelliklere sahip olan bir m6cevherdir.

Rahof6a Belediyesi Kosova'nın gney batı tarafında y6z6l66m6 276 km2 ve rakımı 550 m olan yerdir. Bu belediye'nin n6fusu 76 bin civarında olup 6oğunluğunu Arnavutlar (% 95) ve geri kalan kısmını da Sırplar ve RAE topluluğu oluşturur. Rahof6a Belediyesi 6z6m yetiştiriciliği ve şarap 6retimiyle son derece meşhurdur. Rahof6a şarabı Avrupa pazarına s6r6lebilmiş 6r6nlerden biridir. şarap 6reticiliği geleneği iki bin yıla yakın bir ge6mişe sahiptir. Rahof6a y6ksek kalitede sebzelerin yetiştirildiği verimli topraklarla da 6n salmıştır. Bu b6lge y6ksekliği 1000 m olan Zatrik dağları ve Drin nehri kanyonu ile 6evrelidir.

Malişeva Belediyesi orta Kosova b6lgesinde 306 km2'lik y6z6l66m6ne sahip yerdir. Belediye'nin arazisi 6oğunlukla engebeli ve mağaralardan oluşan dağlık ve tepeliktir. İ6inden, şelalesi ve g6letleri olan Miruşa 6ayı ge6erek g6zel peyzajlarıyla 6lkenin bu b6lgesini cazip kılar.

Mamuşa Belediyesi Kosova'nın gney batı kesiminde yer alır. Mamuşa 2008 yılında belediye olmuştur ve Kosova'nın en k66k belediyelerindendir. Ademimerkeziyet6ilik s6reci 6er6evesinde belediye olmuştur. Mamuşa, T6rk n6fusunun 6oğunlukta (% 93,1) olduğu tek yerdir. Olduk6a zengin florası ve faunası vardır. Rakımı 320-360 m civarındadır. En y6ksek tepesi deniz 6st6 y6ksekliği 460 m olan Golubrade'dir. Belediye sınırları i6erisinde verimli topraklardan iki akarsu ge6mektedir: Drin nehrinin kolu olan Topluha deresi ve Tirn 6ayı. Mamuşa belediyesi tarım b6lgesi olarak bilinmektedir. Bol miktarda domates, patates ve diğer sebzeler yetiştirilir. Ayrıca Domates Festivali ile de 6nlenmiştir.

SESLİ MAZİ

Giriş

Hangi yer olursa olsun kültürel miras vasıtasıyla olduğu kadar başka hiçbir şeyle kendi hakkında söz ettiremez. Sahip olduğu mirasla sadece kendi köklülüğünü veya zenginliğini değil, her şeyden önce bir medeniyetin parçası olarak ne kadar süre hayatta olduğunu gösterir. Tüm Güney Bölgesi ve özellikle Prizren şehri en başta kültürel mirasıyla tanınmaktadır. Kale, cami, hamam, tekke, konak ve diğer mimari eserler özgün yapılarıyla bu yöreyi Kosova'nın en çok ziyaret edilen ve en alımlı bölge yapan hazinelerdendir.

Mimari yapılar ve özellikle Vlaşnye, Reştane ve Hisar gibi tarihöncesi yerleşim yerleri bölgenin kıymetli tarihi ve kültürel zenginliğidir. Farklı dönemlerin mimari yapıları bu mirası son derece zenginleştirmektedir. Kiliseler, camiler, tekkeler, köprüler ve konaklar, hepsi başlı başına ya da bir bütün olarak ele alındıklarında farklı mimari tarzlar ve dönemler ile nitelendirilerek hem araştırmacı hem de sıradan ziyaretçiler için ilgi odağıdır. Bu tür yapıların sayısı çok olup sadece en önemlilerini seçip sunacağız.

Belirtilenlerin tümü diller, kültürler ve dinler arasındaki birliktelik içinde yaşamın gelenek ve kültürene tanıklık eder ve bunları en iyi bir şekilde yansıtır. Prizren şehri birlikte yaşamının en iyi örneğidir. Yaşam, iş, giyim ve kültürel gelişim tarzını en açık ve basit bir şekilde belgelemek amacıyla dikkatli bir seçim yaptıktan sonra sunulan önemli somut ve somut olmaya miras örnekleri büyük önem taşımaktadır.

1.VLAŞNYA KAYA RESMİ

Mrizi i Kobit bölgesinde kayalık bir terasta tarih öncesi bir çizim bulunmaktadır. Çizim aşı boyası ile yuvarlak ve oval şeklindeki spirallerin (12 tane) hakim olduğu bir geyiği resmeder. Neolitik çağ ve tunç devrinde yapılmıştır. Basit ve şematik bir şekilde resmedilen geyik sakinlerin hayatında önemli bir rol oynamıştır; spiraller ise güneş kültünü temsil etmektedir.

1

2.VLAŞNYA'NIN TARİH ÖNCESİ YERLEŞİM YERİ

6500 yıllık varlığıyla Erken Neolitik çağdan Geç Antik Çağa kadar uzanan bu yerleşim yeri zengin mimari yapılara sahiptir. Kült objeleri (antropomorfist ve hayvan şeklindeki putlar (zoomorfist), kült kapakları, ritonlar), günlük kullanım kapları, Girit Edili, Gnaus Plancius onuruna MÖ 55 yılında basılmış olan Vlaşnya gümüş sikkeleri görülmektedir.

3.REŞAN NEOLİTİK YERLEŞİM YERİ

Üç yerleşim ufukuna sahiptir (Orta ve Geç Neolitik), 2.00-2.50 metrelik bir kültür tabakasıdır. Yarım yeraltı, yerüstü, genellikle dikdörtgen şeklinde, bazen iki odalı plan ile taş ve çamurla döşenmiş, duvarları dallardan yapılmış ve çamurla sıvanmış evlerdir. Arkeolojik malzemeler seramiktendir; ritonların hâkim olduğu iş araçları ve ibadet objeleri de vardır. Geç Neolitik çağda Balkan'da iki büyük kültürel grubun ortak

yaşamı görülür: Merkezi Balkan (Vinça) ve Adriyatik (Danilo) Kültürü.

4.NİŞORI NEOLİTİK YERLEŞİM YERİ

0.5-0.7 hektarlık alanda çevreli Geç Neolitik Çağ Merkezi Balkan Vinça kültürünün yerleşim yeridir. Bölgede, yakındaki Reşan ve Hisarda olduğu gibi Danilo Adriyatik kültürünün etkisi de görülür. Nişori'nin kültürel malzemelerin ana bileşeni seramik olup, iş aletleri ve ibadete ilişkin objeler de mevcuttur.

2

2

3

5

5.HISAR TARİH ÖNCESİ YERLEŞİM YERİ

Teraslı eliptik düz 180x90 çaplı ve 1.1 hektarlık 422 metre rakımlı alanda yerleşim yeridir. Kültürel katman Geç Neolitik Çağ'ından Demir Çağına ait olan 9 iskan alanından oluşur. Yerli Dardan sakinlerinin kültürel değerlerinin araştırılmasında ayrı değeri vardır. Keşfedilen malzemeler farklı eşyalardan oluşur: günlük kullanım kapları, iş aletleri, ibadet objeleri.

6.KORIŞA TARİH ÖNCESİ YERLEŞİM YERİ

1 hektarlık alanda kuru olup Tunç Çağına aittir. Kenarlıkları toprak ve kompakt zeminleri, tunç çağı evlerinin planını açıkça yansıtır. Keşfedilen arkeoloji malzemeler tunç çağına tipik olup ağırlıklı olarak kil kapları, taş ve topraktan yapılmış iş aletlerinden oluşur. Kaplar günlük kullanıma ait olan çömlek, değişik çanaklar ve büyük sarnıç kaplarıdır. Erken Tunç Çağından Geç Tunç Çağına kadar MÖ 2100-1100 bir milenyumda süre varlığını sürdürdüğü hesaplanmıştır.

6

7.KASTIRÇ YERLEŞİM YERİ

Roma döneminde inşa edilen Castrum bugünkü Kastırç köyüne adını vermiştir. İlk yerleşim dönemi neolitik çağabağlanır. Demir Çağında kullanılmış koruyucu duvar ile çevrili bir hisardır. İmparator Jüstinyen, mimari bir yapı ile bir hisar ve kale olarak inşa etmiştir. Erken Hristiyanlık dönemine ait bir kilise de keşfetmiştir. Tepe, ortaçağ mezarlığı olarak da kullanılmıştır. Çok sayıda eserler, iş araçları, seramik ve cam kaplar, altın, gümüş, bronz takılar ve sikkeler bulunmuştur.

8.ROMAYA NEKROPOLÜ

Toplam 16 mezardan oluşur. Bunların üçü 70'li yıllarda kazılmış, ancak diğerleri yok edilmiştir. En iyi sonuçlar ve bulgular, etkileyici görüntüler 40 metre çapında ve 5 metre yüksekliğinde 'Savaşçı Mezarlığı'ndan elde edilmiştir. Ağırlıklı olarak taş ve taş karolardan oluşan 38 mezar içermiştir. Romaya Nekropolü'nün üçü Demir Çağına ilişkilendirilen üç yapım ve kullanım aşaması vardır. Bulgular, günlük kullanım seramik kapları, iş araçları, silah ve takılardan oluşur. Demir Çağının Glasiç-Mat kültürü grubuna aittir.

9.CİNOÇ TÜMÜLÜSÜ

Boyutlarının doğu-batı yönünde 84 m, kuzey-güney yönünde 73 m ve 9.80 m yüksekliğinde olması Kosova anıt mezarları için özel bir durumdur. Ağırlıklı olarak topraktan yapılmıştır. Tümülüs halen kazılmamıştır, ancak yakınlarında tarım işleri sırasında, Dardanlara bağlı olabilecek, İleri Demir Çağı antik döneminin kap parçaları bulunmuştur.

10.BRUT KALESİ

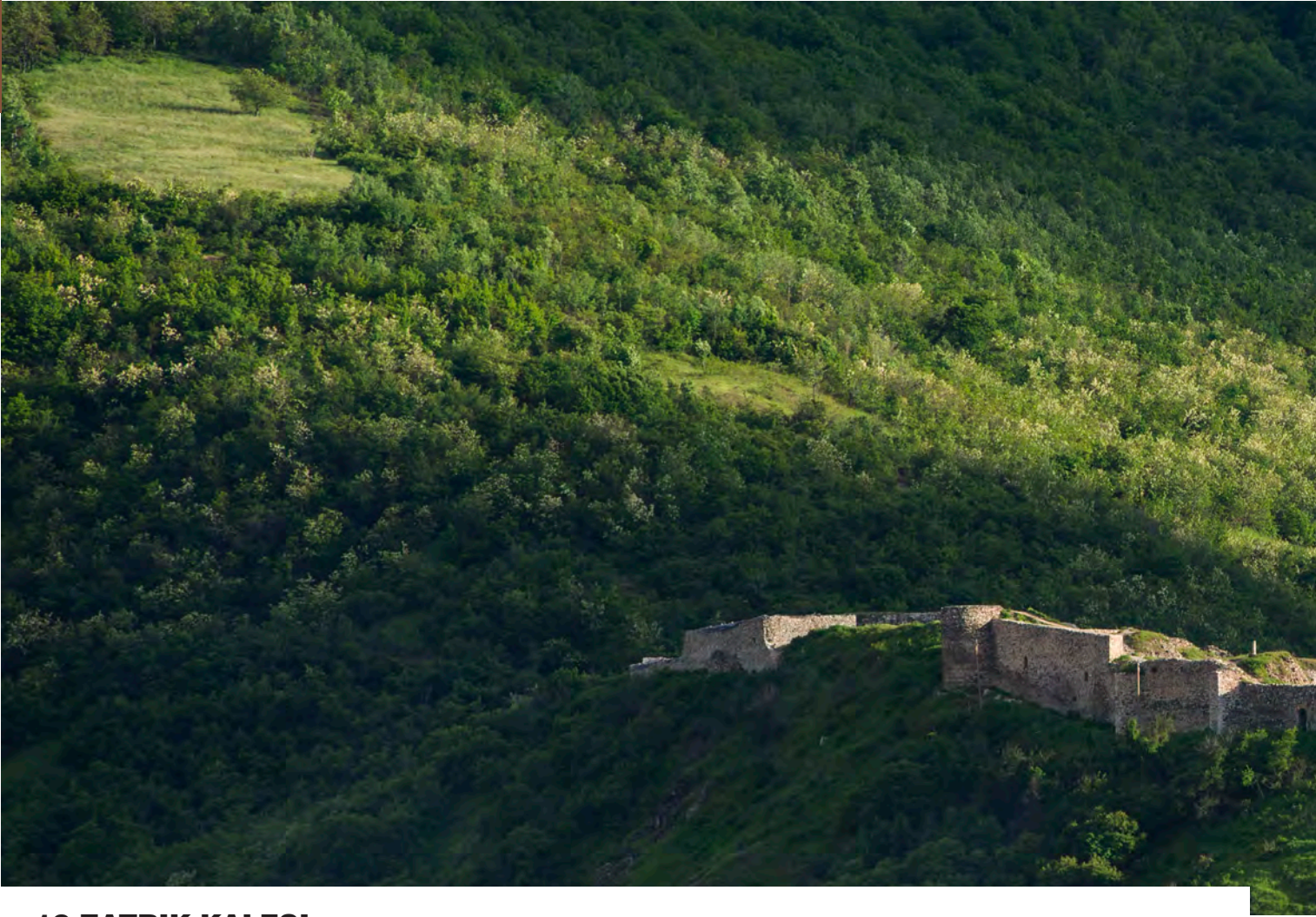
Rakımı 1000 metre olan konik bir tepe üzerinde iç yüzeyinde yapıların inşa izlerini koruyan, birisi muhtemelen tapınak objesi olabilecek bir yapıdır. Eliptik düzeni ve seramik bulgulara dayanarak kalenin Demir Çağına ait olduğu ve Orta Çağda sağlamlaştırıldığı düşünülmektedir. Hayvancılığın yapıldığı dağlık bir ortamda yerleşmiş olması ve bulguların eksikliği nedeniyle sadece yaz mevsimi ve hayvancılıkla uğraşan halk tarafından kullanıldığı sanılmaktadır.

9

11.ÇİFTLİK ROMA TERMALLERİ

Başlangıcı 2-4 ve 5. asırlarla tanımlanan Roma dönemine aittir. Büyük boyutlu havuz bölümü olan Roma hamamıdır. Bu bölgede demir iş araçları, sikkeler, seramik ve cam kapları, mimari parçalar ve diğer günlük kullanım parçaları bulunmuştur. Elde edilen kazı stratigrafisi bu anıtta gelişen hayatın iki büyük aşamasını gösterir.

12.ZATRIK KALESİ

Güçlendirilmiş tüm yüzeylerde kilden yapılmış kap parçalarının bulunması çok katmanlı yerleşim yeri olduğunu gösterir. Tarih öncesi kil kapları, birkaç açık gri killi kap parçası ve saplar Helenistik dönemini gösterir. Bol miktardaki amfora, küp ve testi parçaları, solen ve kalipster tipi kiremitler ağırlıklı olarak Geç Antik dönemindeki yaşam alanların varlığını gösterir. Ancak, birkaç cilalı kap ve çömlek örnekleri bu yerleşim yerinin Orta Çağa kadar devam ettiğinin göstergesidir.

14

13.RAHOFÇA KALESİ

Etraftaki duvarların yapım tekniğı, kulelerin seviye şekilleri ve diğcr unsurlara bakıldığında askeri gözem yeri özelliğı taşıdığı görülr. Lissus-Naissus hattı gibi yolların varlığı bu ticaret kavşağını korumak amacıyla yapıldığı düşünölmektedir. Yapının içindeki bölme duvarı bu kalenin varlığının en az V ve VI yüzyıla kadar devam ettiğini kanıtlar.

14.PRIZREN KALESİ

Kalenin içindeki duvarlarda tarih öncesi, Roma ve Geç Antik Çağının kültür katmanları korunmaktadır. Burada hayat Geç Tunç döneminde başlamış olmasına rağmen 1500 yıl önce kale şeklinde inşa edilmiştir. Kale, içinde Orta Çağ ve Osmanlı dönemi gibi daha geç evrelere ait olan büyük duvar ve çeşitli konut binalarını da içerir. Sistematiğ araştırma, koruma ve restorasyon çalışmalarıyla kale açık arkeoloji müzesi ve Prizren ile Kosova'nın önemli kültür turizm noktası haline getirilebilir.

15.KARA AZİZ GEORGE KALESİ

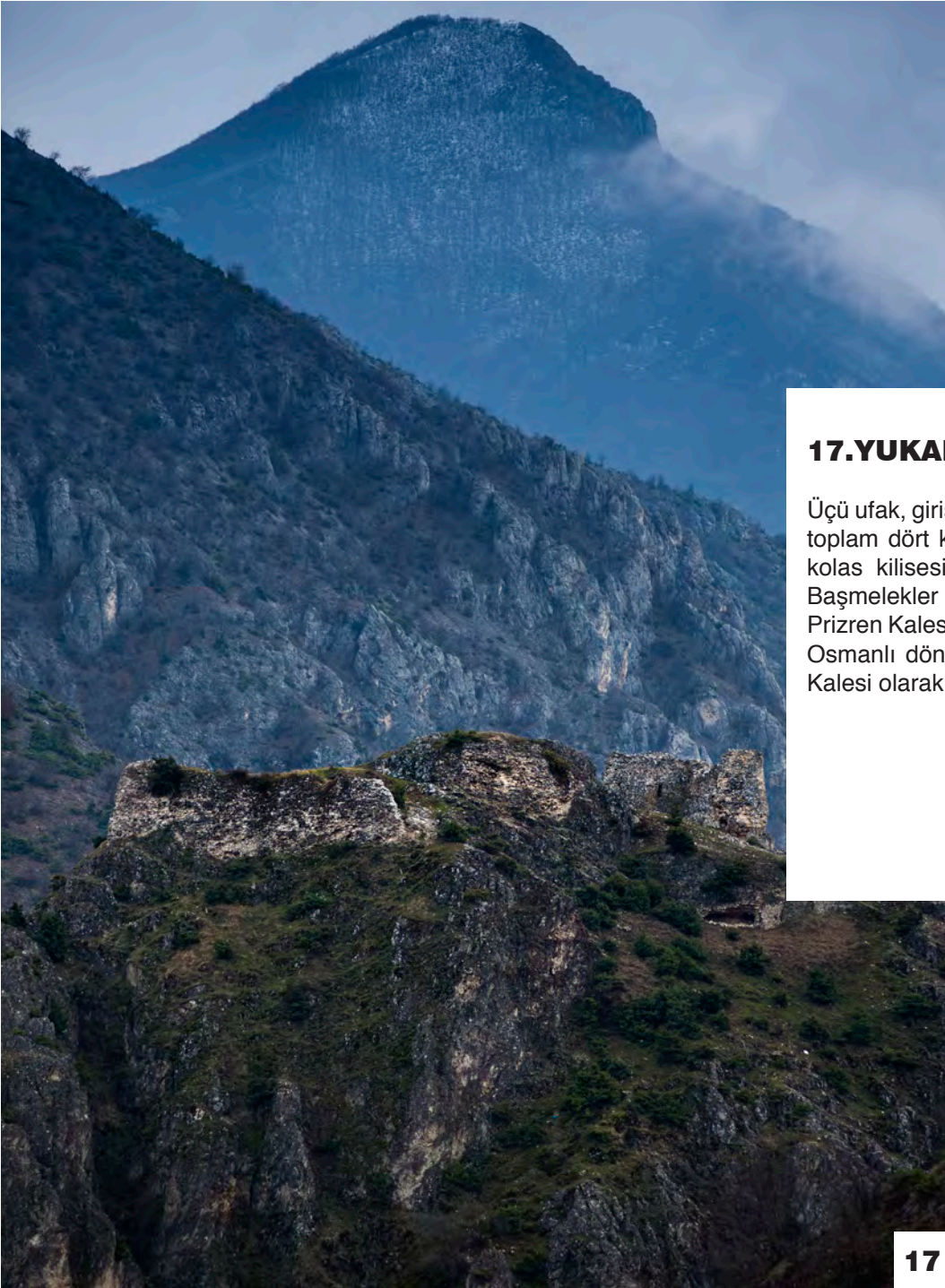
Çevre duvarı 1.20 metre yükseklikte orta büyüklükte taşlarla inşa edilmiş ve düşük kaliteli harç ile birleştirilmiştir. Çevre duvarlarının yapımı ve yüzeysel malzemelere dayanılarak Orta Çağa (9-11. yy) ait olduğu söylenebilir.

16

16.KORIŞTE KALESİ VE PALEO-HRİSTİYAN KİLİSESİ

Roma ve Geç Antik dönemine ait çok sayıda günlük kullanım seramik parçaları ve solen kiremitler bulunmuştur. Kalenin düzlemi içinde Paleo-Hristiyan Bazilikası da bulunmuştur. 4. yüzyılda inşa edilen kilise bugün iyi bir durumdadır, duvarları ise zeminden 1 metre kadar yüksek halde muhafaza edilmiştir.

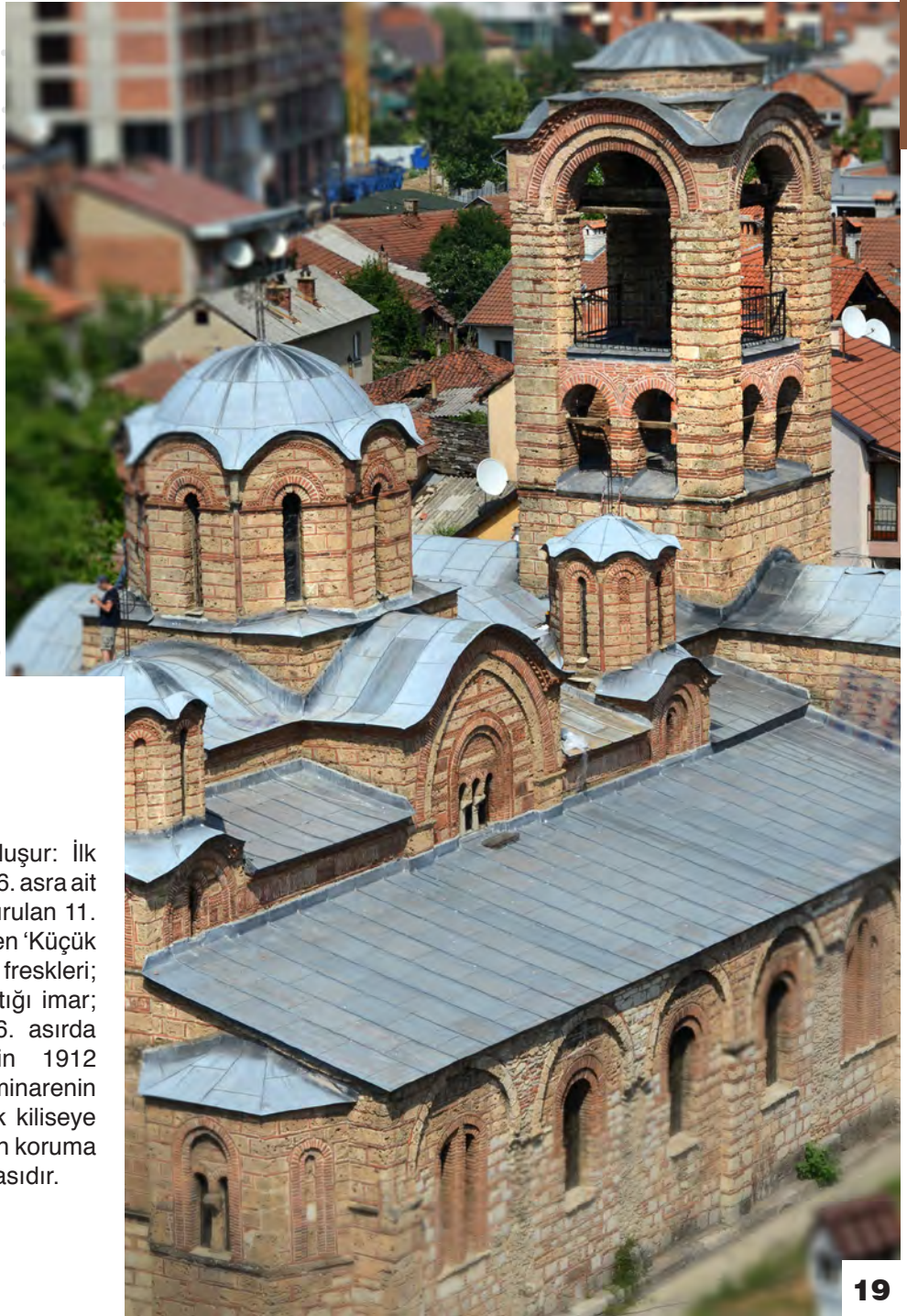
17.YUKARI KALE

Üçü ufak, giriş kulesi ise iki katlı olmak üzere toplam dört kuleden oluşur. İçinde Aziz Nikolas kilisesi de keşfedilmiştir. Kale, Aziz Başmelekler Manastırı'ndan daha eskidir ve Prizren Kalesi ile kronolojik bağlantısı vardır. Osmanlı döneminde de kullanılan kale Kız Kalesi olarak da adlandırılmıştır.

18.AZİZ BAŞMELEKLER MANASTIRI

Yüzey alanı 6500 m2 olan manastır 1343-1352 yıllarında Sırp kralı Duşan tarafından inşa edilmiştir. Daha eski olan bir yerleşimin kalıntıların üzerine inşa edildiği sanılmaktadır. Mevcut bilgiler ışığında Sırp İmparatoru Duşan'ın 1355 yılında imar edilen Aziz Başmelekler Kilisesinde defnedildiğine inanılır. Duşan'ın mezarı 1927 yılında keşfedilmiştir. Bu bölgenin yakınlarında aynı formda olan diğer mezarlar da keşfedilmiştir. Bu mezarlardan birinde İşkodra Prensiği Kralı Strazimir Balşay'ın adı bulunan bir kitabe keşfedilmiştir.

19.AZİZ CUMA KİLİSESİ

7 yapıış ve imar aşamasından oluşur: İlk olarak 1-3. asra ait Roma tapınağı; 5-6. asra ait Üçlü Bazilika; eski inşaat üzerine kurulan 11. asra ait Bazilika; 13. asra ait keşfedilen 'Küçük İsa ve Meryem' ile 'Kan Düğünü' freskleri; Sırp Kırallı Milutin'in 14. asırda yaptığı imar; Cuma Camii adıyla kilisenin 15-16. asırda camiye dönüştürülmesi; Prizren'in 1912 yılında Sırp larca ele geçirilmesi; minarenin yıkılışı, çanın yeniden yerleştirilerek kiliseye dönüştürülmesi. UNESCO tarafından koruma altında olan Prizren'in tek kültür mirasıdır.

20.KABAŞ AZİZ PETER KİLİSESİ

İnşaatı 11. asrın sonlarında başlamış ve 14. asra kadar devam edip son şeklini almıştır. Zorlu bir arazide bulunması nedeniyle aynı zamanda Kötü Kilise olarak da bilinir. Bir kayalığın dikey yüzünde yapılarak bir kısmı kayaya girer. Hem mimari bakımdan hem de ihtişamıyla en güzel kiliselerden biridir. Karşısında Güvercin Mağarasındaki Kilise olarak da bilinen, Kutsal Meryem Ana kilisesi bulunur. İki kilise çok güzel manzara, zengin fauna ve akarsularla çevrilidir.

21

21. AZİZ KURTARICI KİLİSESİ

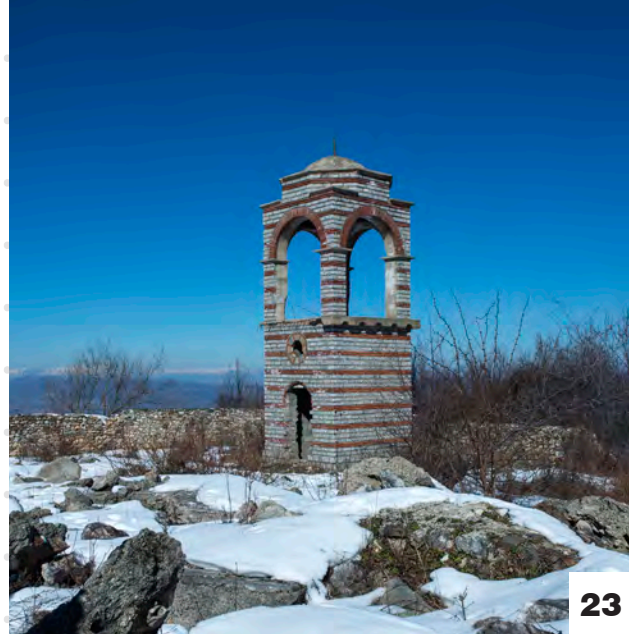
1333-1335 yılları arasında inşa edilmiştir. 1836 yılında Ulahlar, Kutsal Üçlü adını alan yeni kilisenin inşaatına başlamış, bu nedenle daha yüksek duvarlar ve çan kulesi eklenmiştir. Kilise 1912 yılına kadar Ulahlar tarafından kullanılmıştır. 1912-1999 yılları arasında sadece dini bayramlarda açılmıştır. Bizans tarzı kilisedir. Egemen konumu, mimari tarz ve yapımını göz önünde bulundurduğunda kilise Prizren'in en özgün ve değerli anıtıdır.

22. KUTSAL CUMA KİLİSESİ

Ndodhet në Zonën Historike të Prizrenit. Rrënojat e këtij objekti, muret e absidës dhe muri jugor në lartësi 1,5 metra, janë zbuluar në vitin 1966, gjatë gjurmimeve arkeologjike. Gërmimet zbuluan fragmente guri, ku në njërën prej tyre është gjetur mbishkrimi i datës 1371. Rindërtimi i kishës është bërë më 1995-1997, bazuar në analogji dhe tipologji të objekteve fetare të kësaj kohe. Kisha ka formë drejtkëndëshe me një kupolë, e cila nga jashtë është tetëkëndëshe. Ka dimensione të vogla në krahasim me kishat tjera të Prizrenit.

23.KUTSAL BAKİRE KİLİSESİ - HODEGETRİ, MUŞTİŞT, SUHAREKA

Yovan Dragoslav tarafından 1315 yılında inşa edildiği sanılmaktadır. Kilise, kubbe ile örtülü yarı dairesel apsisli dikdörtgen tabanlıdır. Diğer alanları da kapsayan bir yapının parçasıdır. Diğer alanlar: çan kuleleri ve üç adet rahip konağıdır. Kilisenin iç düzeni en az iki döneme ait (14-17. asır) duvar resimleriyle süslenmiştir. Yapının koruma çiti 20. asrın ortalarında yapılmıştır. Çan kulesi taşlarla 80'li yılların sonlarında imar edilmiştir. 1999 yılında yapı tamamen yıkılmış olup şu anda sadece kalıntıları görülür.

23

24

24.AZİZ GEORGE – RUNOVIÇ KİLİSESİ

Aziz George Kilisesi Şadırvan meydanında, Aziz George Piskoposluğu avlusunda bulunur. 15. asır başlarından 16. asrın sonlarına kadar Runoviç kardeşleri tarafından inşa edilerek, Aziz George'ye adanmıştır. Yapı, apsisli dikdörtgen tabanı ve üç nef ile (bugün sadece bir nefi vardır) Orta Çağın aile kiliseleri tarzına aittir. Son dönemlerde narteks bölümü, kilise etrafında mezarlık ve Runoviç kardeşlerin mezarları keşfedilmiştir. Yapının güneybatısında Metropolit Mihaylo'nun (1733-1818) mezarı bulunur. Kilisenin içinde 17. asra ait freskler de görülür.

25.TUTİÇ AZİZ NİKOLA KİLİSESİ

Dragoslav Tutıç (rahip Nikola) ve eşi Bela tarafından 1331 yılında inşa edilmiştir. Bu bilgiyi kilisenin doğu duvarında bulunan kitabe doğrular. Tek nefli kilise, küçük boyutlu ve dikdörtgen düzenlidir. Tuğla ve taşların bileşimiyle inşa edilmiştir. Bu kilisenin freskleri az ve parçalanmıştır, fazla korunmuş fresk sadece Aziz Nikola'yı resmeden fresktir. Bizans usulü aile kiliseleri tarzına aittir ve kilise etrafında yaşayan halkın ihtiyaçları için kullanılmıştır.

26.AZİZ GEORGE (SINODAL) KİLİSESİ

1856-1887 yılları arasında inşa edilmiştir. Üç nefli çan kulesi tuğladan yapılmış, kireç ile birleşmiş oyma taştan inşa edilmiştir. 30 x 20 m'lik temeli ve 13.80 m'lik yüksekliktedir. Merkezi kubbe ile bazilika türüne aittir. İç düzeyinde, doğu tarafında yarım daire şeklinde mihrabı, mihrabın önünde, bir basamaklı narteks ile ayrılan iç oda bulunur. Kilisenin park ve çok renkli bahçesinden oluşan olağanüstü bir manzarası vardır.

27.AZİZ GEORGE (SREDSKA) KİLİSESİ

Geç Ortaçağ 16. asra aittir. Küçük boyutlu, tek nefli, yarım daire apsisli bir kilisedir. Duvarları kil ile boyanmış ve kireç ile badanalanmış nehir taşlarından yapılmıştır. Çatısı iki oluklu kiremitlerle örtülüdür. Giriş kapısının üzerinde at üzerinde Aziz George'un resmedildiği daire şeklinde bir niş bulunur. İç duvarlarda azizlerin freskleri bulunur.

28

28.AZİZ NİKOLA (BOGOŞEFÇE) KİLİSESİ

Tek nefli, doğusunda üç yüzlü apsisli dikdörtgen düzenlidir. Kilise taştan yapılmış, dış cephesi sıvasızdır. Kayrak taşlı, iki oluklu çatı ile örtülmüştür. Yıllar boyunca kilisenin batı kesiminde, eski kiliseyle uyumsuz yeni bir ek yapılmıştır. Eski kilisenin içinde resmedilen fresklerin tipolojisi bakımından 16 asrın son on yılında inşa edildiği sanılmaktadır.

29.AZİZ NİKOLA (MUŞNİKOVA) KİLİSESİ

Tek nefli, doğusunda üç yüzlü apsisli dikdörtgen düzenlidir. Kilise taştan yapılmış, dış cephesi sıvasızdır. Kayrak taşlı, iki oluklu çatı ile örtülmüştür. Yıllar boyunca kilisenin batı kesiminde, eski kiliseyle uyumsuz yeni bir ek yapılmıştır. Eski kilisenin içinde resmedilen fresklerin tipolojisi bakımından 16 asrın son on yılında inşa edildiği sanılmaktadır.

29

30

30.AZİZ CUMA (MUŞNİKOVA) KİLİSESİ

Başta Aziz Peter ve Aziz Paul'a adanmıştır. Bunu kilisenin güney kesimindeki duvarda iki azizin freskleri belirler. Tek nefli, dıştan apsisli olan bu yapı küçük boyutlardadır. İçyapısı yarım daireli kemeler ve üstü kayrak taşlı, iki oluklu çatı ile örtülmüştür. İç fresklere dayanarak kilisenin 1563-1564 yıllarında inşa edildiği düşünülmektedir. 1920 yılında yapının batı kesiminde sekizgen çan kulesi inşa

31.AZİZ NİKOLA (DRAYÇİÇ) KİLİSESİ

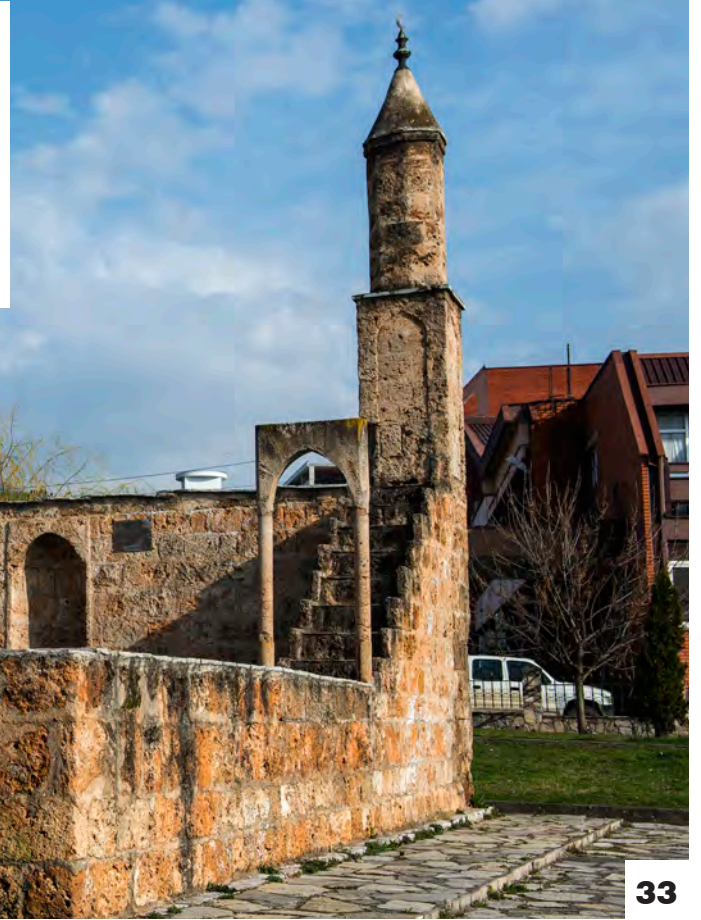
Kilise küçük boyutlarda, dikdörtgen şeklinde ve taştan yapılmıştır. Kilisenin yarısı dıştan sıvanmış, diğer yarısında ise halen taşlar görülür. 1925 yılında ayrı bir ilave olarak yan kulesi eklenmiştir. İçini zenginleştiren freskler özel bir tarzda işlenmiş ve bunlara dayanarak 16. asrın sonlarına ait olduğu düşünülür. İç mekânında ahşap üzerine resmedilen ikonlar bulunur. Yapılarda farklı dönemlerde asli mimariye sadık kalınmaksızın birkaç restorasyon yapılmış.

31

32.OPOYA BUZEZ NAMAZGÂHI

Osmanlı ordusu tarafından 16. asırda yapıldığı kabul edilir. Tahmini boyutları 5.5 x 6.0 m'dir. Minarenin kalan duvarları 0.9 x 0.9 m, mihrabın kalan duvar kalınlığı ise 0.7 m'dir. Plato seviyesi 0.65 m yükseltilidir.

33

33.KIRIK CAMI-NAMAZGÂH

Kosova'daki İslam dinine ait en eski yapılarından. Farsçada namazgâh, ibadet yeri demektir. Prizren'in, 1455 yılında Osmanlı İmparatorluğu idaresi altına girmesinden sonra İsa Bey, Osmanlı askerinin ibadet etmesi için namazgâhı yapmıştır. Prizren'in Osmanlı idaresi altına girmesiyle camiler yapıldıktan sonra namazgâh ihmal edilmiştir. Daha sonraki dönemlerde namazgâh, yakınlarda tarlalarını işleyen çiftçilerin ibadet yeri olarak kullanıldı. Diğer adıyla Kırık Cami olarak da bilinen namazgâh 2002 yılında yenilendi.

34.SINAN PAŞA CAMII

1615 yılında Sinan Paşa tarafından yaptırılmıştır. Caminin içi eşsiz, üç aşamada resmedilen çiçek ve geometrik motifli kubbeden oluşur. Duvar resimlerinin ilk iki aşaması 16-17 asırda al seco tekniğiyle, üçüncü aşama ise 19. asırda mavi renkli motiflerin hâkim olduğu barok stiliyle işlenmiştir. Caminin merdivenlerinde, girişin sağ tarafında abdest için kullanılan dekore edilmiş bir taş çeşme bulunur. Çeşme vatandaşlar tarafından su içmek için de kullanılır. Özgün mimarisi ile Prizren'in görüntüsüne uyumlu eşsiz bir cami olarak bilinir.

35

35.MEHMET PAŞA CAMII

Cami, türbe, medrese, kütüphane, mektep ve diğer yapılardan oluşan külliye Gazi Mehmet Paşa tarafından 1563-1574 yılları arasında yaptırılmıştır. Külliye Prizren'in Arnavut Birliği kompleksine bağlıdır. Üç taraftan belirgin revak ile kare düzeni vardır; ancak merkezi ibadet alanı etkileyici bir kubbe ile örtülüdür. Revakın bölümü ahşap sütunlara oturtulmuş üç oluklu çatı ile örtülmüştür. Kubbe aynı zamanda geometrik ve bitkisel motifli duvar resimleriyle dekore edilmiştir. Minaresi 40 m yüksekliğinde olup Prizren'in en büyük camilerindendir.

36.MÜDERRİS ALİ EFENDİ CAMII

1581 yılında yapılmıştır. Dikdörtgen düzenlidir, kuzey ve güney taraflarında yarı örtülü revakı vardır. Minare, caminin düzeni dâhilindedir ve doğu köşesinde bulunur. Altıgen bazıyla dışarıdan sıvanmıştır. Bina dört oluklu, kil kiremitli çatı ile örtülmüştür. Duvar yapısı kireç ile birleşmiş taşlardandır. Caminin avlusunda birkaç mezar, kuzeyinde ise Müderris Ali Efendinin mezarı bulunur. Cami yıllar boyunca yapılan müdahaleler ve 1963 yılındaki yangın sırasında büyük hasara uğramıştır.

37.KUKLİ BEY (SARAÇHANE) CAMII

Kukli Mehmet Bey tarafından 1534 yılında inşa edilmiştir. Eski Saraçhane Çarşısının yakınlarında olması sebebiyle Saraçhane Camii olarak da bilinir. Kayrak taşlarla örtülü tek kubbesi olup Prizren'in diğer camilerinden farklı bir mimariye sahiptir. Dış cephesi sıvasız olup inşaat malzemesi, kireç ile bağlanmış düzensiz formlu nehir taşlarındandır. Ön cephesinin güneyinde minaresi yapılmıştır. Minare altıgenli olup oyma taş ile işlenmiştir. Caminin içi duvar çizimleriyle zengindir.

39

38.SUZI ÇELEBİ CAMII

1523 yılında inşa edilen cami Prizren şehrindeki İslami yapıların eskilik bakımından ikincisi ancak tamamlanma tarihi bakımından ilki olarak bilinir. Dikdörtgen düzenli, dört oluklu kiremitlerle örtülü çatısı vardır. Revakı on bir ahşap sütunlar yükselmiş üç oluklu çatı ile örtülmüştür. Ahşap sütunların üzerinde daire şeklinde dekore edilmiş başlık bulunur. Caminin avlusunda Müslüman münevverlerin eski mezarları bulunur. Burada Prizren'in ilk şairleri olarak bilinen Suzi Çelebi ve kardeşi Nehari Abdullah'ın defnedildiği türbe de yer alır.

39.MARAŞ MAKSUT PAŞA CAMII

17. asırda inşa edilmiştir. Veriler, Sinan Paşa camisinden esinlenerek Prizren valisi Mahmut Paşa tarafından yaptırıldığını gösterir. Cami Akçay'a çok yakın mesafede nehrin sol tarafındadır ve Maraş semtinin çok önemli bir parçasıdır.

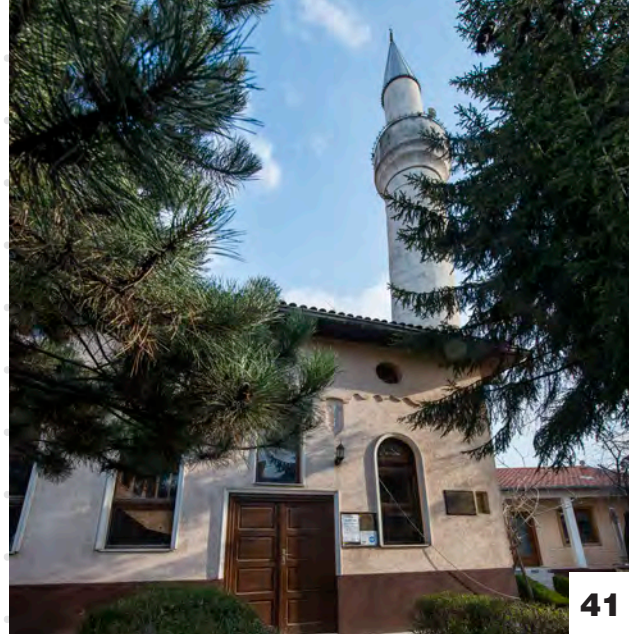
40.EMİN PAŞA CAMII

1931 yılında inşa edilmiştir. Sinan Paşa Camiinin küçük boyutlu taklididir. İç duvarlar çiçekli, mavi ve sarı renklerin hâkim olduğu motiflerle çevrilidir. Caminin avlusunda mermerden yapılmış mezar taşı ile aralarında Emin Paşa'nın da bulunduğu eski mezarlık vardır. Tarihi, sanatsal ve bilimsel yönü ile sosyal değeri de büyüktür. Emin Paşa 17-19. asırda Prizren' in tarihi süreçlerine büyük katkısı olan Rotula aristokrat sülalesi mensubudur.

41.İLYAS KUKA CAMII

Başta 1535 yılında Kukli Bey tarafından mescit olarak inşa edilmiş, sonrasında torunu Mehmet Bey tarafından minare eklenerek dedesi İlyas Kuka'ya adanmıştır. Dikdörtgen düzenli revaklıdır. Çatısı dört oluklu ve kiremitlidir. İç kısmında ise duvar çizimleriyle dekore edilmiş kubbe bulunur. Avlusunda, ikisi mermerle işlenmiş, dikey taşları ve etrafı geometrik ve çiçekli motiflerle zenginleştirilmiş birkaç eski mezar bulunur.

41

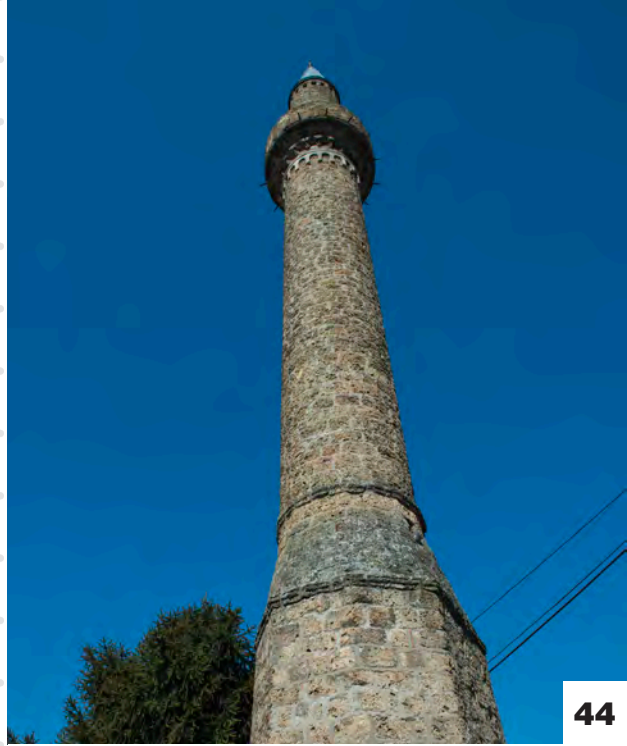
42

42.DRAGAŞ BRESAN KUKLI BEY CAMII

Kukli Mehmet Bey tarafından 1538 yılında inşa edilmiştir. Kireç ve çamurla birleşmiş, taş ve kerpiçten yapılmıştır. Çatısı kayrak taşlarla örtülüdür. Caminin yanında Kukli Mehmet Bey ve yakın ailesinin gömülü olduğu türbe de bulunur.

43.LEŞAN**GAZİ MEHMET PAŞA CAMII**

1604-1610 yıllarında inşa edilmiştir. Yörenin en eski camilerinden sayılır. Caminin yanında bir hamam da varmış. Batı kesiminde Paşalar Kulesi bulunmuştur.

43**44****44. ARASTA CAMII MINARESİ
(EVRENOS BEY CAMII)**

Evrenos Yakup bey tarafından 1526-1538 yılında inşa edilmiştir. Tüccarlar tarafından ibadet için kullanılmıştır. Arasta Camii 1960 yılına kadar faaldi, ancak dönemin rejimi Arasta külliyesini ve camiyi yıktırmıştır. Yıkımdan sadece minare kurtulmuştur. Minarenin özelliği gövdesindeki taşta Hazreti Davut'un yıldızının oyulmuş olmasıdır. Rivayete göre Yahudi ustalar tarafından inşa edilmiş ve Hazreti Davut'un yıldızı inşaatçıların bir simgesidir.

45

45.KURTARICI ANNE KATEDRALI

Üsküp Başpiskoposu Dario Bucciarelli tarafından 1870 yılında yaptırılmıştır. Arbreş rahip ve mimar olan Tomas Gansovi tarafından çan kulesi (saat kulesi) de 1870 yılında eklenmiştir. Üç nefli bazilika neoklasik Latin, Katolik Arnavut tarzında yapılmıştır. İncil temalı çok sayıda duvar freski vardır. Merkezi nef bölümünde döneme özgü giyimiyle Prizren vatandaşlarını temsil eden Meryem Ana resmedilmiştir. İskender Bey ve Yanoş Huniad portresi de bulunur. İskender Bey portresi ön görünüşten yapılmış tek portresidir.

46.PAPAZ STEFAN CEÇOV HÖYÜĞÜ

Küçük boyutlarla dikdörtgen düzeni vardır. Yapısı kireçle bağlanmış taşlardandır. Dış cephesi sıvalı olmadığından duvarların yapısı görülür, ancak duvarların iç cephesi sıvanmıştır. Çatı iki oluklu ve kayrak taşlarla örtülüdür. Güney cephesinde, üzerinde Papaz Stefan Ceçov'un doğum ve ölüm yılının yazılı olduğu metal işlemeli kitabe ve Latin haç şeklinde oyulmuş taş bulunur. Çatısı iki oluklu, absis bölümü de göz önünde bulundurulduğunda üç oluklu, kayrak taşlarla örtülüdür.

47

47.PRİZREN TAŞ KÖPRÜSÜ

Şadırvan ve Saraçhane'nin eski yolunu doğrudan bağlar. Bina yapısı ve malzemesi bakımından, köprünün 16. asırda yapıldığı tahmin edilir. Eski köprü kireç ile bağlanmış, kaliteli oyma taştan yapılmıştır. Yanlar, taşların deliklerine gömülü demir çubuklarla kuvvetlendirilmiştir. Üç kimeri vardır. Ortadaki en büyüğü olup kenar kimerleri daha küçüktür. Bir zamanlar köprünün uzunluğu yaklaşık 30 metre olmasına rağmen bugünkü köprü 17 metredir. Çeşitli dönemlerde köprü değişime uğramıştır.

48.TAŞ KÖPRÜ, KIRK PINAR

Zengin estetik ve sanatsal önemi vardır ve iki yanında uzanan Akçay geçidi manzarasına uyumludur. 15. asır başı veya 16. asrın sonuna ait olduğu düşünülür. Tek kemerli kireçle bağlanmış nehir taşlarından inşa edilmiştir. 20 metre uzunlukta, 3,5 m genişlikte, kemer uzunluğu 13 m, kemer yüksekliği 6 m olan köprünün yolu ise kaldırımla döşelidir. Bugüne kadar özgün halinin korunduğu köprü türünün ve döneminin tek köprüsüdür

49.SUZİ ÇELEBİ KÖPRÜSÜ

Tabana (Tabakhane) mahallesine bulunması nedeniyle Tabakhane Köprüsü olarak da bilinir. 1513 yılında Suzi Çelebi tarafından yaptırılmıştır. Ortada biri büyük ve yanlardan ikisi küçük olmak üzere üç kemeri vardır. Köprünün yolu Arnavut kaldırımıyla döşeli, yan duvarları ise oyulmuş taşlardan yapılmış, demir çubuklarla kuvvetlendirilmiştir. Kemerlerin çöplerle kapatılmasından büyük kemer ve bir küçük kemer sellerden yıkılmıştır. 2000 yılından sonra imar edilmiş olup mimari değeri olmayan bir imar olarak bilinir.

50

50.GAZİ MEHMET PAŞA HAMAMI

İşkodra Sancak Beyi Gazi Mehmet Paşa tarafından 1563-74 yıllarında yaptırılmıştır. Ana girişinde Prizren Sancak Mutasarrıfı Mehmet Rotula Paşa tarafından hamamın restorasyon tarihinin 1883 yılı olduğunu gösterir bir kitabesi bulunur. Üsküp'teki Davut Paşa ve Saraybosnadaki Gazi Hüsrev Bey Hamamıyla birlikte, Balkanlardaki Osmanlı mimarisinin en başarılı yapılarındadır. Gazi Mehmet Paşa Hamamı, çifte hamam tarzındadır. İki bölümlü, ayrı iki girişli, aynı zamanda iki cinsiyet tarafından kullanılabilecek şekilde inşa edilmiştir.

51.ŞEMSETTİN AHMET BEY HAMAMI VE SAAT KULESİ

1498 yılında yapılmıştır. 19. asrın ortalarında Hamamın sıcak ortamı üzerinde Saat Kulesi yaptırılmıştır. Saat Kulesi başlarda ahşaptan yapılmış, 19. asırda ise Eşref Rotula Paşa tarafından barok tarzında taştan yaptırılmıştır. 1912 yılında Saat Kulenin saati ve çanı alınmış olup günümüze kadar bulunamamıştır. Hamam 1975 yılında arkeoloji müzesine dönüştürülmüştür. Bu bölgedeki yapılar özeldir. Hamamın Saat Kuleyle bağlanması ve arkeoloji müzesinin burada bulunması başka yerde görülmeyecek eşsiz bir durumdur.

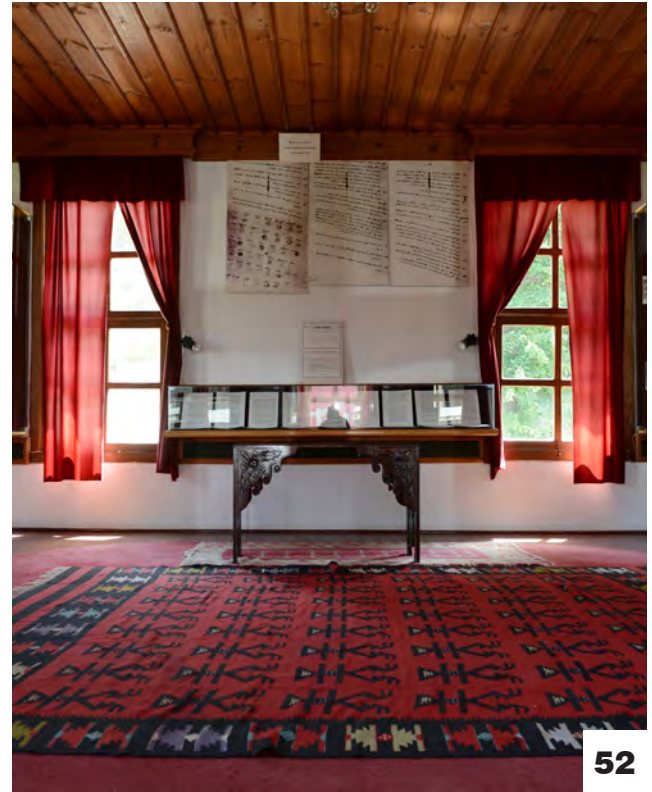
51

52

52.PRİZREN ARNAVUTLAR BİRLİĞİ KOMPLEKSİ

Burada 10 Haziran 1878 tarihinde topraklarının korunması ve Arnavut özerk bölgenin oluşumu ihtiyacı doğrultusunda dönemin Arnavut aydınları tarafından Prizren Arnavut Birliğı Meclisi düzenlenmiştir. Kompleks, Gazi Mehmet Paşa Camiinin inşası ve sonrasında etrafında Birliğin diğer yapıları olan medrese, türbe, kütüphane ve konukların yapılmasıyla tamamlanmıştır. Kompleks 1978 yılında Prizren Birliğı Müzesine dönüştürülmüştür.

52

53

53.SAADI TARIKATI TEKKESİ

Şeyh Süleyman Acizi tarafından 1500 yılında kurulmuştur. Bulunduğu kalenin tepesinin adına göre Hisar Baba olarak da bilinir. Türbe dikdörtgen şeklinde ve kerpiçten yapılmıştır. Önünde ahşap parmaklı iki pencere ve arkasında bir mihrabı vardır. Türbenin etrafında kitabeli birkaç mezar bulunur. Türbede dokuz başlıklı mezar vardır. Aralarında halk tarafından getirilen hediyelerle örtülü Şeyh Süleyman Efendinin mezarı da bulunmaktadır.

54.RUFAT TARIKATI TEKKESİ

Sancaklı Hacı Şeyh Hasan Hüsnü tarafından 1892 yılında yaptırılmıştır. Bulgarlar 1915 yılında tekkeyi yıkmış, 1892 yılında ise Şeyh Hüseyin Hilmi tarafından imar edilmiştir. Şeyh Cemali tarafından 1972 yılında aynı yerde çağdaş bir tekke yaptırılmıştır. Bu tarikatın özelliği, her yıl 22 Mart (Nevruz) gününde çok sayıda tarikat mensubu ve ilgili vatandaşların huzurunda zikir törenin gerçekleştirilmesidir.

54

55.KADIRI TARIKATI TEKKESİ

Şeyh Hasan Horosani tarafından 1646 yılında kurulmuştur. Tekke bundan sonra 1655 yılında inşa edilmiştir. Tekke büyük bir revak ve dini ibadetlerin yapılması için iki odadan oluşur. Bu tekkenin inşaatı bir rivayete dayanır. Rivayete göre Hasan Baba Üsküp'ten bir taş atmış, taşın da Prizren'de düştüğü yere Hasan Baba tekkeyi yaptırmıştır. Tekkede tören araçları, silah, giysi ve eski fotoğraflar gibi çok sayıda sergilenmiş malzemeler bulunur.

55

56

56.KARABAŞ KÜLLİYESİ

Üç türbeden oluşur. Karabaş Baba türbesi üç türbenin ortasında bulunur. Konik çatılı altıgen şeklindedir. Halveti tarikatı mensubu Şeyh Hüseyin türbesi, Karabaş türbesinin solunda 1926 yılında yapılmıştır. Dikdörtgen şeklindedir ve çembersi formda ahşap kapı ve pencereleri vardır. Kız Türbesi, Karabaş türbesinin sağındadır ve yapılış tarihi bilinmemektedir. Küçük boyutlu ve kare şeklindedir. Üç tarafında demir parmaklı yaylı büyük penceresi vardır.

57

57. HALVETİ TARİKATI TEKKESİ

Saraçhane semtinde, Kukli Bey Camii'nin yakınlarında Şeyh Osman Baba tarafından 17. asır sonu ve 18. asrın başlarında (1690-1713) kurulmuştur. Şeyh Hasan tekkesi olarak da bilinir. Tekkede Şeyh Osman mezarından başka Halveti tarikatının diğer yedi mensubunun mezarları da bulunur. Tekke tesisi şu bölümlerden oluşur. Tekke semahane-ibadet odası, şeyhlerin gömülü olduğu türbeler, mermerli iki çeşmeden akan su ayrıntılarıyla, kaldırımli avlular, Şeyh Hasan'ın evi ve ticari mekanlardan oluşur.

58.ÖMER BABA TÜRBESİ

Ömer Baba türbesi Lez köyünde bulunur. Lez Baba olarak da bilinir. Türbe Şar dağının altında Cülen dağının yakınlarında bulunur. Türbe küçüktür ve dikdörtgen formunda kerpiçten yapılmıştır.

59.RAHOFÇA BÜYÜK HALVETİ TEKKESİ

Rahofçalı Şeyh Süleyman Baba tarafından 1732 yılında yaptırılmıştır. Şeyh odası, müritlerin şeyhle buluşma odası, ibadet odası 'semahane' ve çok sayıda kitap ve devlet mülkiyeti olarak bilinen 23 kitabenin bulunduğu kütüphanesi vardır. 270 yıllık eski saat, çok sayıda eski takke ve tespih bulunur. Burada, Rahofça Belediyesi ve Kosova'nın güneyinde yaygın olan tasavvuf geleneği devam etmektedir.

59

60. TABAKHANE DEĞİRMENİ

Geleneksel değirmenin tüm unsurlarını taşımaktadır. Giriş, ahır bölümü, tahıl bekletme bölümü, un bekletme bölümü, değirmenci odası, su kanalı vs. Dikdörtgen şeklinde olup toprakla birleşmiş nehir taşlarından yapılmış geleneksel kiremitlerle örtülmüş çatısı vardır. Döneme özgü donanım ve gereçlerini korur. Tahılı öğüten taşların sürtüşmesi için su gücünü kullanan öğütme süreci gelenekseldir.

61. MALİŞEVA PAGARUŞA İSLAM ZENELİ DEĞİRMENİ

Değirmenin binası taştan iki katlı olup kayrakla örtülüdür. Değirmenin aynı anda çalışabilen iki taşı vardır.

62.MALIŞEVA BANYA BEGAYLARIN DEĞİRMENİ

Oyulmuş taştan yapılmış, çatısı kayrak taşlarla örtülüdür. Değirmen binası halen ayakta olduğu halde faal değildir.

61

62

63.BLAŞE RAMË BİLLACA KULESİ

1936-1937 yıllarında inşa edilmiştir. Bir zamanlar okul olarak da kullanılmıştır. Kule, rejime karşı isyanı göstermek ve yurtlarını terk etmeyecekleri mesajını vermek amacıyla Ramë Bllaca tarafından yapılmıştır. Arnavutların topraklarından kopup Türkiye'ye doğru göç etmelerine karşı duruşu nedeniyle dönemin rejimi tarafından öldürülen Ramë Bllaca, evinin tamamlanmış halini görmemiştir.

64.MALIŞEVA BANYA ŞAÇIR HAZROLİ KULESİ

1899 yılında inşa edilmiştir. İki katlı olup dış cephesi sıvasızdır. Zemin katta kemerli tek gözlü bir kapı vardır. Buraya daire şeklindeki taşlı merdivenlerden girilir. İlk katta sadece bir, ikinci katta ise doğu tarafında bulunan 12 pencere vardır. Tavanı çiçek motifli oyma ahşaptandır ve içinde halen inşaat döneminden kalan dekorasyonlar vardır.

65. RAHOFCİ OPTERUŞA

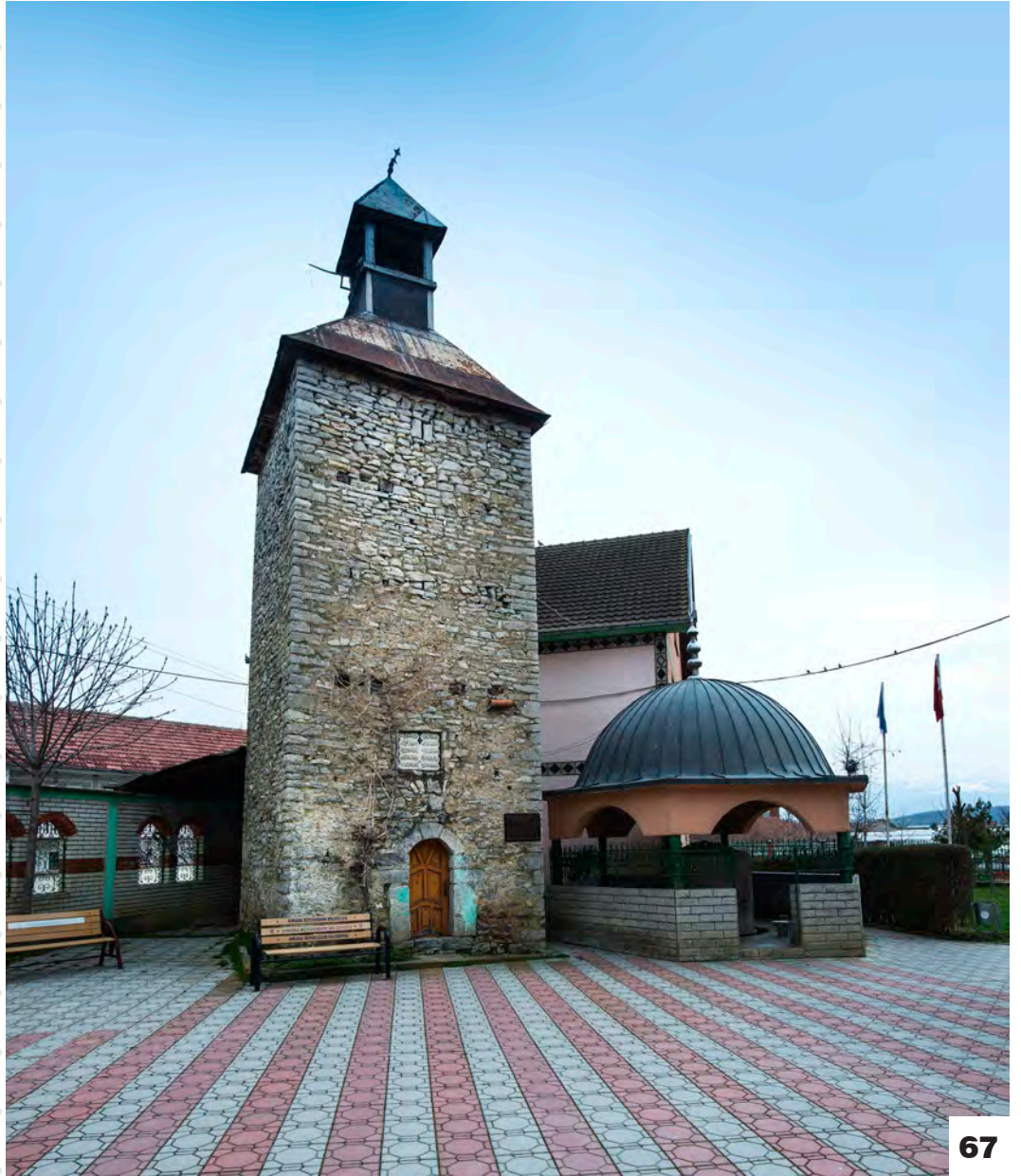
MAHMUT PAŞA KULESİ

18-19. asırların ortalarında inşa edilmiştir. Dukagin bölgesi Arnavut kulesi tarzındadır. Bazı yazılarda 1830 yılında inşa edildiği belirtilmektedir. 2014 yılında restorasyonu yapılmıştır.

66.HAS KOYUŞA TAHİR RUSHİTİ KULESİ

Bina iki katlı, kil ile bağlanmış taşlardan yapılmıştır. Kulenin merdivenleri taştan ve dış bölümdedir. Zemin katı ve ilk katta, taşlı kemerle çevrili üstü yarım daire birer kapı ve penceresi vardır. Kulenin çatısı düz kiremitlerde örtülüdür. Bu yapı meskun olmasına rağmen çok hasarlıdır.

67

67.MAMUŞA MAHMUT PAŞA SAAT KULESİ

Kitabede belirtildiği şekilde Mahmut Rotula Paşa tarafından 1815 yılında yaptırılmıştır. 1979 yılına kadar çalışmıştır. Saatin mekanizması olmasına rağmen günümüzde çalışmamaktadır.

68.PRIZREN JUR REŞAT HOCA KULESİ

Bina iki katlı, kil ile bağlanmış taşlardan yapılmıştır. Kulenin içinde, kabul odasından başka hiçbir oda özgünlüğünü korumamıştır. Sakinlerin ihtiyaçlarına göre değişikliğe uğramıştır. Kabul odasının içi özgünlüğünü korumuştur. İçinde sanat değeri olan ahşap parçalar vardır. Odanın tavan, ocak, dolap ve banyo gibi bölümleri vardır. Tavan, çiçek ve yaprak motifli ahşaptan yapılmıştır.

69.RAHOFÇA SAAT KULESİ

Mahmut Rotula Paşa tarafından yaptırılmıştır. İnşaat yılını 1792 olarak bildiren Osmanlıca kitabesi vardır. Gözlem için de kullanılmıştır. Kuledeki kronogramda üretim yılının 1793 olduğunu bildiren LEOPOLD DPABEINGER in SSJENN A793 ifadesi bulunur. Eski saat çalışmayıp Rahofça Müzesinde korunmaktadır. Geniş kapsamlı restorasyon sırasında yeni saat konmuştur.

70.TOPOKLI ÇEŞMESİ

Bronzdan yapılmış altı musluklu taştan yalağı vardır. Osmanlı döneminden önce yapıldığı tahmin edilen çeşme hiçbir zaman kurumamıştır.

71.GAZİ MEHMET PAŞA CAMİİ ÇEŞMESİ

1573-1573 yıllarında yapılan çeşmenin sekiz musluğu. 1992 yılında caminin restorasyonu sırasında musluklar özgünlüğünü kaybetmiştir.

73**72.HALVETİ TEKKESİ ÇEŞMESİ**

16-17. asırlara ait tekkenin yapılış tarihiyle aynıdır. Çeşmenin beyaz mermerli yalağı ve 4 bronz musluğu vardır. Çeşmeler günümüze kadar özgünlüğünü korumuştur.

73.ŞADIRVAN ÇEŞMESİ

Prizren şehrinin sembolüdür. Şehirde en eski olduğu tahmin edilen çeşmenin birbirleriyle dik kenar oluşturacak şekilde dizilmiş dört musluğu vardır.

74.BELEDEİYE ÇEŞMESİ

Eski belediye binasının girişinde bulunur. Remzi Ademaj Caddesi 1962 yılında yapıldıktan sonra çeşme Prizren Birliği meydanına taşınmıştır. Yapılış tarihi bilinmemektedir.

75.SINAN PAŞA CAMİİ ÇEŞMESİ

Caminin 16. asırdaki inşaatı esnasında yapılmıştır.

76.KÖRAĞA ÇEŞMESİ

Hacı Ramazan-Köragâ camiinin girişinde bulunur. 18. asırda yapılmıştır.

77.BINBAŞI ÇEŞMESİ

Akçay nehrinin sol yanında İlyas Kuka Camiine çok yakındır. Yapılış tarihi bilinmemektedir.

78

78.PRİZREN HES MÜZESİ

Viyanalı bir şirketin projesine uygun olarak 1929 yılında Akçay kenarında yapılmıştır. İlk hidroelektrik santrali ve Kosova'nın tek elektrik müzesidir. 1.11.1973 tarihinde çalışmasına son verilmiştir. 8.11.1979 tarihinde Kosova'nın Elektrik Müzesine dönüşmüştür. Kosova'nın elektrik üretimi gelişimini yansıtan çok sayıda orijinal parça ve fotoğraf bulunur.

79.BELEDİYE MECLİSİ ESKİ BİNASI

19. asırda inşa edilmiş ve Prizren Osmanlı idaresince ilçe binası olarak kullanılmıştır. Dış cephesinin zengin plastik duvar dekorasyonu ile karakterize edilir. Ön cephesindeki giriş kapısının üstünde demir parmaklıklı balkonu vardır. Binanın içi oyma parmaklıklar, tırabzanlar ve tavanlarıyla özeldir. Başodadaki tavan geometrik şekil ve çiçek motifli oymalarla doludur.

79

80

80.ŞUAYIP PAŞA KONAĞI

Arnavut Birliğı Prizren temsilcisi Şuayip Spahiu Paşa tarafından yaptırılmıştır. Mimari değeri büyüktür ve şehrin merkezine hakim manzarası vardır. Giriş katında mahzen girintileri, üst katta ise odalar, revik ve kapalı çardak bulunur. 1999 yılında konak tamamen yanmıştır ve 2012 yılında aslına uygun olarak imar edilmiştir.

81.ŞEHZADE MUSA KONAĞI

18. asırda inşa edilmiştir. Geleneksel mimarinin zirvesini temsil eder. Her katın ikişer odası vardır. Odaların içinde duvara gömülü dolaplar ve hamamcık, büyük odalarda ise ocaklar da vardır. Giriş katında revak, kapalı divanhane, mutfak ve mahzen bulunur. Üst katta kapalı çardak, sandık odası ve bulaşık yıkama bölümü vardır. Tavan, dolap ve duvara gömülü dolaplar, gültavan tarzında oyma ahşaptan yapılmıştır.

81

82.DESTAN KABAŞI KONAĞI

Konağın ön kısmında giriş kapı üstü kemer şeklinde, pencereleri ise düz formda, dörtgen ve süslemesizdir. Ön cephede küçük romblar halinde geometrik süslemeler bulunur. İç kısmında, ahşap dolap, duvara gömülü ocak gibi unsurlar inşaat döneminden korunabilmiştir.

83

83.ADEM GJON AĞA KONAĞI

Arnavutluk'un Uymış şehrinden 18. asırda gelen aile tarafından yaptırılmıştır. Konak iki katlı simetrik olarak düzenlenmiş geniş odalı, alt katta revak ve üst katta çardağı vardır. Giriş katta iki oda, kiler, kapalı ve açık bölüme ayrılan revak bulunur. Üst katta iki büyük, iki küçük dört oda ve kapalı çardak bulunur.

84.ŞEYH HASAN KONAĞI

18. asırda inşa edilmiştir. Giriş katta yarım açık revak ile dikdörtgen düzenlidir. Cephe ve içinde oyma unsurlara sahiptir. Ön cephedeki baskın parçalar, girişin kuzeyindeki ahşap köşe ve ahşap kirişlerle destekli geniş saçaklardır. Modern hayata uyum sağlamak amacıyla köşkün içine ve dışına müdahale edilerek özgünlüğü kaybolmuştur. Evin çatısı 2011 yılında yenilenmiştir.

85

85.POMAK AİLESİ KONAĞI

İki katlı olan konak 18. asırda inşa edilmiştir. Binanın giriş katı taş, üst katı ise kerpiç ve ahşap bileşiminden meydana gelmiştir. Giriş katta ocaklı mutfak, gıda ve iş gereçlerin saklandığı alan bulunur. Katlar arasındaki bağlantı, bir yandan içindeki ahşaplı merdiven, diğer yandan dıştaki doğu kesiminde taşlı merdivenlerle yapılmıştır.

86.GRAJDA AILESİ KONAĞI

18. asırda yapılan bina 19. asırda genişletilerek yenilenmiştir. 2010-2012 yılları arasında ön çatı ve ön cephe restorasyonu yapılmıştır. İki bölüme ayrılması, içinde ve dışındaki sanatsal zenginliği, eşlik eden kaldırımlı avlu ve mutfağı, konağın oryantal mimarisinin en iyi konut örneğini temsil eder.

87.ABDÜRRAHİM MÜFTÜ KONAĞI

lu takon viteve 1859-1860. Shtëpia sot është e ndarë në dy pjesë, por në enterier vazhdon të ruajë objektet folklorike të kohës së ndërtimit. Është shtëpi familjare, vazhdon të banohet dhe e ka ruajtur origjinalitetin e vet deri në ditët tona.

86

88.AHMET ŞÜKRÜ REKATHAT KONAĞI

1886 yılında aile evi olarak inşa edilmiştir. Özellikle ön cephedeki örneğiyle Avusturya-Macaristan mimarisi etkisinde kalan yerel-oryantal mimarisinin örneğidir. Dış kısmındaki süslemeler dışında konağın iç kısmı da etnografik unsurlarla doludur.

89.ÖMER PRIZREN KONAĞI

Është në vitet 1873-1975. I përket arkitekturës orientale. Në enterierin e shtëpisë ruhen disa gjëra me vlerë dhe të kohës së ndërtimit, si dollapë të punuara nga druri, stufa të murosura për nxehje dhe në njërën dhomë një tavan i punuar me dru, karakteristik për kohën. Shtëpia në vete përmban vlera arkitektonike, historike e shoqërore dhe ka një rëndësi të veçantë për prizrenasit dhe Prizrenin.

90.BÜYÜK HOÇA SPASİÇ AİLESİ KONAĞI

Geleneksel mimarinin örneğı olan yapı 19. asrın ilk yarısında inşa edilmiştir. Geniş alanı, iki yatak odası, bir banyo ve 'Kudüs Odası' diye adlandırılan odadan yapılmıştır. Burada, Kudüs'e yapılan hac ziyaretinden getirilen aile ikonları ve diğer yadigârlar bulunur. Giriş katı, oturma odası, yatak odası, mutfak ve banyodan oluşur. Giriş katın diğer bölümü şarap mahzeninden oluşur.

91.ÖMER ÇÜSA KONAĞI

20. asra ait olan konağın giriş katı taş, üst katı ise kerpiçten yapılmıştır. Çatı ahşaptan, kayrak taşlarla örtülüdür. Evin tüm üst katı tam hacmiyle ön cephenin dışına çıkar. Konağın avlusu kaldırımlı olup bir zamanlardaki su kuyusu artık bulunmamaktadır.

88

92.GANI DUKAGIN KONAĞI

19. asra ait olan konak yerli mimari örneğidir. Haremlik ve selamlık gibi iki bölümden oluşan konağın önde olan selamlık bölümü 1952 yılında yıkılmıştır. Günümüzde de varlığını koruyan ev iki bölüme ayrılarak değişikliğe uğramıştır. Ancak bir bütün olarak geçmişindeki değerini korumuştur.

93.İSMET SOKOL KONAĞI

19. asır ortalarında inşa edilmiştir. İlk katta depolama girişleri, ortasında açık çardak, Prizrenli demirciler tarafından yapılan tırabzanlarla oyma taşlardan merdivenler ikinci kata binmeyi sağlar. İkinci katta bir bölümüyle dışarıya çıkan ve ahşap sütunlarla desteklenmiş geniş bir çardak bulunur. Çardağın beşgen şekli ve her kesiminde penceresi vardır. Ön cephede seyrek sanatsal barok tarz ile işlenen süslemeler bulunur.

94.ŞEMSEDİN KIRAYTAN KONAĞI

Geleneksel Prizren evi olan konak 19. asırda inşa edilmiştir. İlk katta iki oda ve sonradan yaptırılan mutfak vardır. Odalar, aralarında daire şeklinde revak ile ayrılmıştır. İkinci katta revakın üstünde olan sadece bir oda bulunur. Odanın arka kısmında çardağı vardır. Odalarda dolaplar, yüklükler ve diğer mobilyalar bulunur. Üst odadaki tavan geometrik motifli oyma ahşaptandır. Konak halen içinde oturulabilir durumdadır.

95.BIÇAKÇI ALİ KONAĞI

İki katlı olan evin ilk katında bıçakçı zanaatını halen devam ettiren dükkân bulunur. İkinci katta, biri dörtgen diğeri yarım daire şeklinde, cephenin dışında kalan iki çardak bulunur. İki çardak eve bir özellik katıp Prizren'in güzel evlerinden yapar.

96

96.HACI İZZET MASHKULL KONAĞI

1800 yıllarında inşa edildiği tahmin edilir. Konak üç kattan yapılmıştır. Binanın iç kesiminde döneme özgü parçalar korumuştur. Üç katı olan ve dönemin nadir evlerinden olması nedeniyle değeri büyüktür. Ev halen yaşanabilir durumdadır.

97.SUHAREKA MUŞTİŞT HEREMİT BARINAĞI

Mağara şeklide bir kayanın içinde bulunur. Geç Antik dönemine ait olduğu düşünülür. Mağarada hiçbir sembol yoktur ve yalnız ve sakin yaşamı temsil eder. Burada eski geleneklere göre toplum tarafından cezalandırılmış veya kendini cezalandıran, yalnız ve izole edilmiş kişiler yaşamıştır.

98.MALİŞEVA BUBEL KÖYÜ KÖPRÜSÜ

Köprü değirmenin yanında bulunur. Arabacılar Köprüsü olarak da bilinir, 1758 yılında inşa edilmiştir; ancak günümüzde kullanılmamaktadır. Osmanlı döneminde İşkodra, Yakova, Ferizovik, Viçitirin ve Mitroviça'dan gelen tüccarların üzerinden geçmiş olmalarından dolayı Arabacılar Köprüsü adını almıştır. Yakovalı Kusafri ailesi tarafından yaptırıldığı düşünülür. Yenilenmesi beklenmektedir.

99.BÜYÜK HOÇA DEÇAN MANASTIRI KONAĞI (KILERİ)

Kiler 14. asra, günümüzde mevcut konak ise 20. asra aittir. İki katlı binanın hem içinde hem de cephesindeki ilginç unsurlar barındıran yerel mimariyle yapılmıştır. İlk katta 5 m yükseklikte, 4 m genişliğinde olan kiler fiçileri bulunur. Üst katta, ahşap ile süslenmiş birkaç oda, özgün oyma ahşaptan işlenmiş balkon da bulunur. Çatı dört oluklu, ahşap, kayrak taşlarla örtülüdür.

100.MALIŞEVA BUBEL FAZLI OSMAN REŞİTAJ AMBARI

Ahşaptan yapılmış ambarın temel kirişlerini korumak için büyük taşlar üzerine yerleştirilmiştir. Ambarın çatısı kayraktır. Tahılın bekletilmesi için bir oda (alan) ve odanın önünde bir revak bulunur. 100 yıl kadar eski olduğu düşünülür.

100

Manevi miras, dil, gelenek, örf ve adetler, bayramlar, masallar, danslar, müzik, şarkılar, ritüeller, sanat, sanatsal ifadeler, inançlar, hurafeler vs. gibi, halkın yaşam tarzı ve atalarından miras kalan yaratıcılığı temsil eder. Manevi miras, maddi miras ve etnografya, coğrafi çevre ve manzara ile sıkı bir bağlantı içinde var olmuştur. Manevi miras kültürel kimlik simgesine dönüşmüştür. Burada temsil amaçlı sadece bir kısmını özet halinde dahil ettik.

101.DİLLER VE LEHÇELER

Prizren yöresi konuşması Arnavutçanın Gega lehçesine aittir. Bu yöre, Has ağzı, Opoya ağzı, Yerli Kabaşı ağzı, Drin yöresi ağzı gibi ağızları içerir. Boşnak dili çok yaygındır. Türk halkının lügatinde Arnavutça dilinin etkisi görülen bir Türkçe varyantı vardır. Roma, Aşkale ve Mısırlı topluluğunun kendine has dilleri vardır.

102.HIDRELLEZ - KARABAŞ

Yılın başlaması, kış mevsiminin bitmesi ve yazın şerefine yapılan pagan kutlamasıdır. Bitkilerin toplanıp ev ve dükkanlara konması, aynı zamanda ağaç yapraklarının suya banılıp çocukların sağlıklı olması ve kem gözlerden sakınılması için bu suyla yıkanması şeklinde gerçekleşir.

103.BAHARCIK

Opoya bölgesinin en özel bayramıdır. Brut, Belograd ve diğer bazı köylerde 13 Mart, Brezne, Buçe ve Plav köylerinde ise 12 Mart olarak farklı günlerde kutlanır. Bu gün bahar gündönümü ile çıkarışır ve gece ile 'baharcık' günü diye iki gün şeklinde kutlanır.

104.ÇOBAN POĞAÇASI

Hayvancılık özelliği vardır. Bu özel günde ailesi tarafından çobana "Kulaç" adlı genellikle börek hazırlanır. Poğaça, hayvanların öğlen saati otlamaya götürüldükten sonra yenir.

105.YILIN ATEŞLERİ

Ateşler bereket getirmesi niyetiyle bir aile, bir sülale ya da bir mahalle tarafından yakılır. Bu tür ateşler farklı bayramlarda yakılır ve toprağa adanır. Korişe'de ateşin yakılmasından önce bir kişi arazinin her köşesini gezerek 'Ey Ahali! Onları uzaklaştırın.' diye bağıırır (sebebi, günaha girmemeleri için tüm hayvanların uzaklaştırılmasıdır). Toprağın seneye daha bereketli olması için ateşin külleri araziye serpiştirilir.

106.HASAT YEMEĞİ

Buğday harmanı yerinde yapılır. Bu yer düzlük bir alanda belirlenir, ortasında bir direk konur, direğe atlar ve boğalar bağlanır, dövme işlemi için etrafında döndürülür. Sonunda etkinlik bir yemekle kutlanır.

107.DİNİ RİTÜELLER VE HALK İNANÇLARI

Halk inançlarının en popüler olanları arasında: Güneş kültü (bir çember, kırık haç, spiral vs şeklinde sembolize edilir), yılan kültü (evin koruyucusu olarak) ve orman perileri inancı olarak bilinir. En popüler dini törenler ise: Baharcık töreni, Hıdrellez töreni, yağmur duasıdır.

108.HALK HEKİMLİĞİ

Özellikle batıl inançlara bağlı olarak yaygınlığı görülmüştür. Ancak pratik bir uygulama olarak da sayılabilir. Ovmacılık: aileden veya yakın bir kişi tarafından öğrenilen gelenektir. Koç derisi: kemik hastalıkları, düşme yarası vs. tedavisi için kullanılır. Metadon ve diğer farklı geleneksel ilaçların kullanımıyla insan hariç hayvanların tedavisi için yapılmıştır.

109. HALAYLAR

Geleneksel müziğimizin özelliklerine göre üç tip halk dansı vardır: Erkek halayı, kadın halayı ve karışık halay. Bölgede en ünlü halaylar: Prizren halayı, Erkek halayı, Gelin halayı, Çoban halayı, Kaliço halayı, Köralı halayı, Karayusuf halayı, Küçük parmak, Brod halayı.

110.EPIK ŞARKILAR

Bu yörenin en ünlü destanları: “Prizren karışıyor”, “Prizren İşkodrayı çağırıyor”, “Sali Şaban”, “Ay şarkısı”, vs.

111.LIRIK ŞARKILAR

Halk şarkıları geleneği çok gelişmiştir. Düğün şarkıları, kına gecesi şarkıları, aşk şarkıları, ninnileri içerir.

112.HALK EDEBİYATI NESRİ

Halk edebiyatı nesri çok zengindir. Anektotlar, hikâyeler, masallar, efsaneler, atasözlerini kapsar. Bunların büyük bir kısmı derlenmiş ve yayınlanarak kültürümüzün olağanüstü hazinesi haline getirilmiştir.

113.SİLAHLAR

Taş ve kemikten yapılaş olan ilk silahlar yay ve ok, taştan baltalar, çakmaktaşı bıçaklar, delici edevatlar ve kemik yapımı bıçaklardır. İilir savaşıçılar, kendilerine saygının göstergesi olarak silahlarıyla gömölürlerdi. Osmanlı döneminde Prizren “karanfil” silahların üretim merkezi olur: tüfekler, mavzerler, martin tüfekleri gibi Arnavutlarda neslinden nesle kalma uzun ve kısa namlulu silahlar, baston ismi verilen özel bir tip tabancalar, bıçaklar ve askılar. Prizren Birliğı Anıt Kompleksindeki tarihi müzede, Ymer Prizreni ailesinin kılıcı bulunuyor.

115**114.KÜLT ESERLER**

Çoğunlukla Vlaşnje, Reştan, Hisar, Nişor vs gibi tarihöncesi yerleşim noktalarında bulunmuşlardır. Antropomorfik figürler neolitik döneme aittir. Zoomorfik figürler ise Prizren (Vlaşnje, Reştan) bölgesine aittir. En yaygını boğa figürüdür. Kült tablolar ve sunaklar neolitik döneme aittir. Ritonlar orta ve sonraki neolitik döneme aittir. Reştan ve Vlaşnje bölgelerinde karşımıza çıkıyorlar. Kült kapları Suhareka'nın Reştan bölgesinde buluyoruz. Günlük hayatta kullanılan kaplarda insan ve hayvan figürleri bulunuyor.

114**115.KAPLAR**

Katmanlı yerleşim noktalarında (Vlaşnje, Conay, Romaya, Vırmıça, Prizren Kalesi ve Korişa), Hisar, Reştan, Nişor, Suhareka'da Kastercit, Malişeva vs. Ortaçağın ve Osmanlı döneminin antik bölgeleridir ki günümüzde bunlardan birkaç şehir hala mevcuttur. Kapların çeşitleri ve tipleri çoktur ve Balkanların değişik kültürlerini temsil ederler. En yaygın kaplar ise şunlardır: küpler, vazolar, kupalar, taslar, tabaklar, tavalar, amforalar, ibrikler, çanaklar, tencereler vs.

116.TAKILAR

Takılar genellikle toprak, taş, odun, istiridye, kemik, deri, kehribar ve metal yapıymıydı. Metallerin işlendiği dönemde en çok kullanılan takılar ise bakır, bronz, demir, gümüş ve altından yapılmış bilezikler, yüzükler, gerdanlıklar, küpeler vs idi. Erkek takıları ise köyde ve şehirde giyilen milli giysilere göre değişiyordu. En çok kullanılan takılar: köstekli cep saati, çubuklar, tütün tabakası, kol düğmeleri, dönemin silahları, çakılar vs.

118

118.MÜZİK ALETLERİ

Kaval: halk müziğinin nefesli aleti, büyüklüğü 18-20 santimetredir. Ut: akça, dut, kızılğaç ve ceviz ağacından yapılmış bir müzik aletidir. Zurna: Nefesli müzik aletidir. Boru: borusu söğüt ağacından yapılır. Çifteli (çiftetelli): iki telli müzik aletidir. Ancak üç ve dört telliler de mevcuttur. Akortları 11-13 arasındadır. Şarki (5 telli saz): 5 telden oluşan müzik aleti, 14 akordu vardır.

117.İŞ GEREÇLERİ

Tarım ve hayvancılık ekonomisinin gelişmesiyle birlikte iş gereçleri ihtiyaç duyulur. İnsanoğlunun Kosova'da, özellikle Prizren'de kullandığı ilk iş gereçleri taş, kemik, boynuz ve ağaç yapımı olup ilk olarak neolitik çağda görülürler. Neolitik çağda taş yapımı baltaların yerini metalden yapılmış farklı şekillerde baltalar alır. Çakmaktaşı bıçak: kesmede geniş kullanımı olan bir alettir. Özellikle derinin inceltilmesi için kullanılırdı. Değirmen: yapımı taştan olan ve değişik tahılların mekanik şekilde öğütülmesi için kullanılırdı. Kemikten yapılmış aletler: hayvan kemiklerinden yapılmış delici aletler, iğneler, balıkçılık için kullanılan kancalar (bu Prizren bölgesinden insanların tarihöncesinde tarım ve hayvancılığın yanında balıkçılığı da bildiğini gösteriyor). Metallerin bulunmasıyla birlikte iş gereçleri değişmeye, başka şekiller almaya başlamıştır. Ağaçtan yapılmış aletler: boyunduruklar, at arabaları, tırmıklar vs.

117

119.ERKEK GİYİMİ

Halk giysileri çakşır, tozluk, keçe dolama, beyaz plis (Arnavut külahı), baş sargısından oluşurdu Modern (alafranga) giyimler hazır olarak getiriliyor veya yerli ustalar tarafından dikiliyordu. Şehir giysileri şalvarlar, gömlekler, ipek kuşak, Trablus, mintan, kunta, yelek, cepken, dolama, Tunus ve tepesi büyük festen oluşuyordu. Ayakkabılar: açık ayakkabı ve yarım ayakkabı, sedefle süslenmiş takunyalar, önden bağcıklı ayakkabı vs. Katolik dinine mensup Arnavut erkekleri genellikle bordo veya koyu vişne rengi şalvar giyerdi.

119/120

120.KADIN GİYİMİ

19. asırda genellikle Avrupalı giyim tercih ediliyordu. Uzun elbiseler, takım olarak giyilen, şapka ve çantayla tamamlanan etek ve bluz. Katolik dinine mensup kadınlar koyu lacivert, genç gelinler ise bordo renginde dolama (bindallı) giyerlerdi. Gelinlerin giyimleri sırma yelek, beyaz gömlek, kalın ipek şaldan oluşuyordu. Kış aylarında fanila, yaz aylarında iç çamaşırı kullanılırdı. Gömleklerin değişik çeşitleri vardı: üst beden, dizlere kadar ve ayaklara kadar uzanan çeşitleri mevcuttu. Yakaları ve kolları oya ismi verilen iğne işlemesiyle süslenirdi. Şalvarlar ipekten yapılırdı, basma şalvarlar pembe, kırmızı mavi vb. renkte idi. Paçaları kaytan ismi verilen işlemlerle süslenirdi.

121.EV EŞYASI

Buğday ve mısır ambarları: buğday ve mısırın korunması için kullanılırdı. Ekmek tezgahı: ekmek ve hamur işi yiyeceklerin yapımında kullanılırdı. Sofra: bir çeşit yemek masası. Ocak odanın baş köşesine kurulurdu. Dolaplar: yiyecek ve özellikle kahvenin konulduğu yer. Tağar denen kömür mangalı: metalden yapılan, ısınma ve yemek yapma için kullanılan bir alet. İskemle: sofraya oturmak için kullanılır. Yayık: süt ürünlerinin yapımı için kullanılır. Dokuma tezgahı: kilimlerin yapımında kullanılır. Öreke yün eğirme aletidir mızrağı da var. Sandık: eşyaların ve takıların konulmasında kullanılır.

122

122.DÖŞEME

Genellikle şu çeşitlerden bahsedilebilir: Kilim, odaya serilen koyun döşemesi. Seccade, kilimle aynı rolü oynar fakat ölçüleri daha küçüktür. Yana, seccadeyle aynıdır. Değişik şekillerdeki yastıklar, uyumak için kullanılırlardı. Döşeme veya ev örtüsü olarak kullanılan koç veya koyun postu.

123.RESİMLER

Prizren bölgesinin ilk tablo eserleri Vlaşnye'ye bağlı Guva'nın kayalı tepesinde karşımıza çıkıyor. Resimler genellikle spirallerden oluşur ve 12 adettir. Ayrıca geyik figürleri olan özel tablolar da mevcuttur. Kiliselerde genellikle ikon duvar resimlerine rastlarken, Prizren bölgesinin camilerinde değişik renk ve motiflerde duvar resimleri vardır. Tablo (resim) çalışmaları 20. asırda büyük gelişme göstermişti. Rönesans döneminden esinlenen birçok sanatçı, Prizren Arnavut Birliği'nin ünlü şahsiyetlerini resmetmeye başlamışlardı. Dönemin ünlü simalarından motifler taşıyan bu tablolardan birçoğu bugün Prizren Arnavut Birliği'nin müzesinde bulunuyor.

124.PRİZREN KOŞUCUSU

Prizren’de bulunmuştur. Uzunluğu 11.4 santimetredir. Bronzdan yapılmıştır ve koşmakta olan atlet bir kız görünümündedir. Vücudu arkaya dönüktür, yere doğru süzölen bakışları ve tek kollu bir elbisesi vardır. Sağ göğsü ise dışarıdadır. Sağ eli harekette iken, sol eliyle elbisesini tutmaktadır. Sağ ayağı orijinaldir, solu ise heykelin ölçülerine sadık kalarak tekrardan yapılmıştır. M. Ö. 5. asırdan kalmaz. Bugün Londra’da bulunan Britanya Müzesinin Yunan ve Roma antikleri bölümünde sergilenmektedir.

125.ÇÖMELMİŞ KEÇİ

1939 yılında Prizren'in Yagleniça mahallesinde bulunmuştur. Keçi, bronz yapımıdır. Çömelmiş haldedir. Bacakları katlanmış, yüzü ve vücudu hafif sola dönüktür. Figür şu ölçülere sahiptir: Yükseklik 6.5 santimetre, uzunluk 6.5 santimetre, genişlik 3 santimetre, kilosu 0.380 kilo. Hellen tanrısı Hermes İlier ecdadı Bind ile bağlantısı olduğu sanılmaktadır. M. Ö. 6. asra aittir ve şu anda Vranja Müzesinde bulunmaktadır.

125

126.PIRANA ULAĞI

Pirana köyünde bulunmuştur. Sol eli belinde, sağ eli ise sağ kulağının yanında bulunan bir insan figürüdür. Bundan dolayı "ulak" ismini almıştır. Bronzdan yapılmıştır. Tepesinde şapkası olduğu tahmin edilen bir uzantı mevcuttur. Figürün ağırlığı 0.090 kilo, uzunluğu 9 santimetre, genişliği 2-3 santimetredir. Antik Çağ'a aittir (M. Ö. 5-6. asır). Figürün bulunduğu yer kesin olarak bilinmiyor.

126

DİĞER HEYKELLER

Güneyde Roma döneminden kalma birçok heykel var. Bazılarını belirtmemiz gerekirse: (127) “Togatus” heykeli, mermerden yapılmış, Suheraka’ya bağlı Muştışt köyünde bulunmuştur; (128) “Torzo” kadın heykeli, mermerden yapılmış, Suhareka’da bulunmuştur. 20. asır heykellerinin bölgemiz için ayrı bir önemi vardır, çünkü Prizren Arnavut Birliği döneminin figürleri söz konusudur. En önemlileri (129) Ymer Prizreni ve (130) Abdyl Frasheri heykelleridir. Prizren Arnavut Birliği Müzesinde bulunuyorlar.

DİĞER ESERLER

(131) Çelik, 2-3. asırları, ölçüleri: 145 x 60 x 25 santimetre, Prizren Bölgesi Arkeoloji Müzesinin avlusunda bulunuyor; (132) Sunak (mezar üstü) 2-3. asırları, Prizren Bölge Arkeoloji Müzesinin avlusunda bulunuyor; (133) Asklep için yapılmış sunak, 3. asır, Aziz Pazar Kilisesinin apsisinde bulunuyor, ölçüleri: uzunluk 76.5 santimetre, genişlik: 39 santimetre. (134) Asklep'e (The Genius Luppiter Dolichenus) adanmış sunak, ölçüleri: 58x 28 x23 santimetre, Üsküp Müzesinde bulunuyor; (135) Kulübe, 3. asır, ölçüler: 178 x 60 x 30, Kosova Müzesi'nde bulunuyor; (136) Kulübe, 3. asır, ölçüler: 176 x 64 x 20, Kosova Müzesi'nde bulunuyor; Roma sikkesi, gümüşten yapılmış (cumhuriyet denarı), M. Ö. 1. asır; (137) Bizans İmparatoru Roman Lakapini'ye ait gümüş sikke (920-344), Aziz Cuma Kilisesinde bulunmuştur; (138) Papaz Gnaeus Plancius'un gümüş sikkesi, M. Ö. 55 yılı, Vlaşnye'de bulunmuştur; (139) İmparator Justian'nın bronz sikkesi, 6. asır, Prizren Kalesinde bulunmuştur; (140) Yakın Antik ve Orta Çağa ait sikkeler, Prizren bölgesinde bulunmuştur.

141

141. MARAŞ KOMPLEKSİ

Prizren'in doğu bölgesinde, Akçay nehrinin kenarındadır. Prizren Kalesi ve Prizren Arnavut Birliği kompleksinin görece yakınındadır. Orada 500 yıllık düzlem de bulunuyor. Anıtsal, geleneksel ve dini mimari, kompleksin kültürel değerlerini teşkil ediyor. Kompleks Sadi tarikatı tekkesi, Maksut Paşa Camii, Değirmen binası, Maraş Restoranı ve geçen asırdan kalma birkaç geleneksel evden oluşuyor.

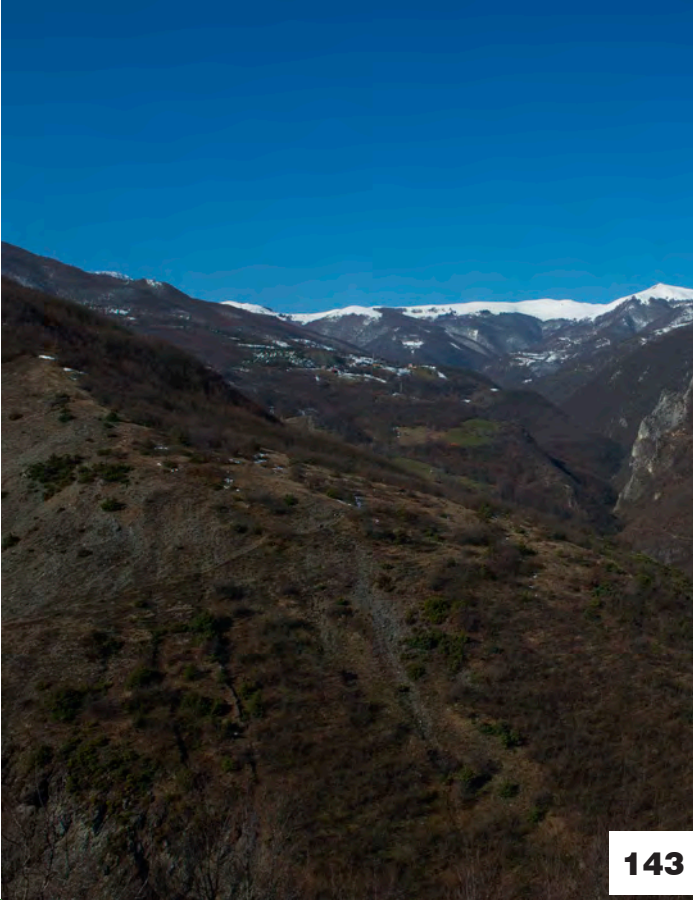
142.ŞADIRVAN MEYDANI

Prizren'in en eski merkezidir. Zaman içinde birçok değışime uğramıştır ama Prizren vatandaşları için kültürel miras olarak büyük değeri taşımaktadır. Meydanın ortasında şadırvanın dört musluktan akan suyun taş yapımı boşluğa akan çeşmesi bulunmaktadır. Meydan "makadam" adı verilen Arnavut kaldırımlarından oluşuyor. Etrafta geçmiş asırlardan kalan bina ve dükkanlar var. Şadırvan Prizren'in en çok ziyaret edilen yerlerinden biridir. Şehrin en çok tercih edilen gezi meydanıdır.

143.KABAŞ

Prizren'in 7 kilometre kuzeydoğusunda bulunur. Doğa ve kültürel mirasın bir ahenğidir. Doğal, bilimsel ve kültürel değeri vardır. Orada yüksek dağlardan oluşan orijinal bir doğayı, nehri, nehrin etrafındaki güzel akarsuları, su kaynakları, floranın çok çeşitliliğini bulabiliriz. Kabaş'ın kültürel mirası Bronz Döneminin yaşam noktaları, Kale ve 16 kilisenin yer aldığı kompleks, geçen asırdan kalmış taş evler ve çoban evlerinden oluşuyor.

143**144****144.AK DRIN NEHRI KANYONU, ŞIVAN KÖPRÜSÜ**

Şivan Köprüsü ve etrafındaki alan, Ak Drin nehri kanyonunun korumaya alınmış alanıdır. Alan ölçüsü 199 hektardır. Şivan Köprüsü'nün uzunluğu 70 metredir. Köprü kemeriyle suyun arasındaki mesafe 30 metredir. Nehrin tepesinde iki kaya bulunmaktadır: İskender Bey Kayası ve Kartal Kayası. Bu isimler, ismi geçen kayalarda bulunan figürlerden gelmiştir. İskender Bey'in figürü 1968 yılında, İskender Bey'in 500. ölüm yıldönümünde Macit Üveys tarafından çizilmiştir.

145.PREVALA

Turistik bir köydür. Şar dağlarında yer alır. Deniz seviyesinden yüksekliği 1800 metredir. Yılın dört mevsiminde de ziyaret edilir; yazın tatil ve dinlenmek, kışın kayak için. Dağlık arazisi, muhteşem manzaraları ve temiz havası, Prevala'yı doğa yürüyüşü ve kayak için müthiş bölgelerin arasında yer almasını sağlıyor. Florası ve faunası bölgenin koruma altına alınmasını sağlamıştır.

145

HER GÜN İŞBAŞI

Giriş

Güney bölge, özellikle Prizren, insanı etkileyen bir geleneksel zanaatçılık geçmişine sahip. Asırlar boyunca değişik kültür ve inançların örüldüğü bir şehirde el sanatları insanların hayatında önemli bir yere sahip olmuştur. Özellikle gümüş işlemeciliği zanaatının altını çizmek lazım. Bu zanaat bölgedeki en yaygını, en ünlüsü ve günümüze kadar aktarılabilmiş olanların yeganesidir. Hatta el sanatlarının en eğlenceli ve faydalı faaliyeti olarak, ziyaretçilerin dikkatini en çok çeken unsurdur.

Festival ve fuarlardan bahsedecek olursak, birçoğu son dönemde gelişim göstermiştir ama her şeye rağmen günümüz bölge kültürü içinde inkar edilemez bir yeri vardır. Genel olarak bakıldığında, bu aktivitelerin ilgilisi olan kişilere geniş yelpazede eğlence sunduğu görülmektedir.

Sadece kaydetme değil, değerlendirme amacı güden bu çalışmada, geçmiş nesillerden kalma, birçoğu günümüzde oynanmayan ama çeşitli festivallerde yankı uyandıran geleneksel oyunları derledik. Pehlivan festivali bugün her yerde bilinen geleneksel bir festival haline gelmiştir.

Hacim kısıtlaması yüzünden katalogda bazı zanaatlara, oyunlara ve bölgenin sanatçı şahsiyetlerine yer verilmemiştir. Ancak şüphe yok ki her biri isminin anılmasını ve hatırlanmayı hak ediyor.

146.TAKI İŞLEMECİLİĞİ

19-20. asırlarda çalışmalar altın ve altın suyuyla kaplanmış gümüşle yapılırdı. Diğerleri ise pirinç, bakır ve bronzdan yapılırdı. Birkaç sıra zincirden oluşan bilezikler ve bazı pafta kemerler 18-19. asırda islenmiştir. Erkeklerin saat köstekleri, saç tokaları, yüzükler, birkaç kısımdan oluşan bilezikler ve ayna çerçeveleri 19. asrın sonlarında, 20. asrın başlarında görülür. En yeni işlemler erkek zincirleri, küpeler, kadın gerdanlıkları, tek kısımlı, iki kısımlı ve çok kısımlı kapalı bilezikler, gümüş broşlar ve kemerler, fisekli bilezik ve kemerler idi. Bugün taki ustaları sipariş üzerine altın ve gümüşten yeni modeller yapıyor. Özel dükkanlar haricinde taki üretimi, 'Filigran' adlı fabrikada gerçekleşiyor.

146

147.TERZILER

Bir iğne, iplik bükülmüş örgülerle kırmızı, mavi, siyah ya da sarı bezlerle milli kıyafetler işlerlerdi. Kadife veya ipek yapımı uzun fistanlar, bindallılar, mintanlar, yelekler, gömlekler vs kıyafetler altın, gümüş veya ipek ipliğiyle işlenirdi. Özellikle yüksek zümre insanları için yapılırdı.

148.KAZANCILAR

Vurma tekniğini kullanarak bakır kaplar, leğen ve ibrik, büyük ve küçük kazanlar, tepsiler, siniler, mangallar yaparlardı.

149.SILAH USTALARI

Tüfekler, kılıçlar ve bıçaklar dövme, kıvrırma, gravür, sıvama, filigran ve granülasyon tekniği ile yapılırdı. Altın ve gümüşle süslenirlerdi. Tarihsel bakımdan uzun namlulu tüfekler ve silahlar, 18 – 19. asırlarda yapılmıştır. Günümüzde silahtarlık aktif bir meslek değil. Bıçakçılık ise unutulmaya yüz tutmuş zanaatlardan biridir.

150.AHŞAP USTALARI

Ahşap kasalar, dekoratif kutular, yün dövme kürekleri, çerçeveler, evlerin iç dekorasyonları vs gibi çalışmalar yaparlardı. Evlerin ahşap dekorasyonları artık yapılmıyor, zira geleneksel evler eski olmalarından dolayı yıkıldı. Ahşabın el ve aletlerle işlenmesi günden güne yok olmakta.

151.ÖRGÜ VE NAKİŞ

Bu işlemler genellikle şehrin yüksek zümre kesimlerine hitap ederdi. İşlemleri nişanlı kızlar çeyizleri için hazırlardı. Modelleri kendileri seçer ve çoğunlukla gül, lale, menekşe, sümbül ve karanfil modellerini tercih ederlerdi. Geometrik motifler ise çember, üçgen, kare, dörtgen, küp vs ağırlıklıydı. Hayvan motiflerinden genellikle kuşların, yılanların ve tavus kuşunun orijinal veya şemalı örnekleri tercih edilirdi. İpek kumaş üzerine işlenmiş örnekler hala saklanır ve özel günlerde kullanılır.

152.KILIMLER

Kilim, örtü ve seccadelerde genellikle hayvan motiflerinden kuş, kartal, kurbağa; geometrik motiflerden eşkenar dörtgenler, üçgenler, küçük kareler; kozmik motiflerden güneş, altı kenarlı yıldız çan motifi, kahve fincanı, muska, tarak motifleri tercih edilirdi.

153. KEÇE KÜLAHÇILAR

Elle yapılan 23 operasyon evresi sonucunda, yünü işleyerek külah haline getirirlerdi. Genellikle ince ve 4 santimi geçmeyen keçi yünü tercih edilirdi. Şar dağları, Lanetli dağlar, Sancak ve son olarak Avustralya'dan getirtilen merinos koyunlarının yünü kullanılırdı. Külahların birkaç çeşidi vardı, genellikle yarım küre şeklinde olurlardı. Külahların rengi beyaz olurdu. Kırmızı olanları ise özel sipariş üzerine yapılırdı.

154.ÇUHADARLAR

İğne ve makasla keçeden erkek yelekleri, dizlikler, uzun ve kısa kollu pelerinler, ihtiyaca göre kapşonunun da kullanıldığı pelerinler, kaytan ismi verilen, üç veya daha fazla sıralı örgü ile işlenmiş çakşırlar (geleneksel erkek pantolonu) dikerlerdi. Çakşırlar genellikle doğal beyaz keçeden, diğer süslemeler ise siyah veya gri renkte olurdu. Böylece siyah, beyaz ve gri tonları hakim olurdu.

155.KAYTANCILAR

İpek, altın ve gümüş ipliklerinden şeritler büküp, kıyafet süslemeleri yaparlardı. Kaytanlardan ayrıca yelek düğmeleri, şapka ve tespih püskülleri yapılırdı. Gelin giysileri ve çakşırlar için ayrı bükme modeller vardı. Kaytancıların birçoğu ipek ve pamuk kumaşların çeşitli renklerdeki boyamasını yapardı. Başta doğal boyalar kullanılsa da, sonradan ithal boyalar kullanıldı.

156.KALAYCILAR

Genellikle el aletleriyle kazan, haran, çaydanlık, ibrik, tava, tepsi, sini, kapaklı sahan, çorba kaseleri, tereyağın erimesi için kap, pilav kabı, yemek kabı, mangal, rakının pişmesi için imbik yaparlardı.

157.MAKASÇILAR

Sıvama yöntemiyle kılıç, askı, altın, gümüş ve bakır süslemeli değişik bıçaklar yaparlardı. Makasçılar ev gereçleri de yapardı: makas, tütün tabakası ve çubukları, yazı diviti, kağıt kesme bıçağı, bilezik, yüzük vb. Nesnelere çeşitli adlar verilirdi, örnek olarak “çalım çakısı” ismi, çakıyı yapanların ve kullananların yüksek kalitesini temsil ediyor.

158.USTURACILAR

Usturacıların aletleri: testere, törpü, kemer matkabı, çeşitli büyüklükteki çakılar, örsler, el veya ayakla döndürme yöntemiyle kullanılan kesiciler (1932 yılından itibaren elektrikli) vs. Bu zanaat için koç, manda, öküz veya özel durumlarda geyik boynuzları ile demir çubukları, ince ve kalın pirinç kullanılırdı.

159.SARAÇLAR

Meşin ve deriden kemer, erkekler için dişli bağlamalı bel kuşakları, metal düğmelerle süslenmiş mermi kemerleri, boğa derisiyle işlenen çarıklar yaparlardı. Ayrıca at ve arabaları için eyerler: başıbozuk ismi verilen yerel rugan eyerler, içleri pamuk veya yünle doldurulan, yatay dikişleri olan çubuk eyerler; dağ koşulları için uygun, deri elliği, arka cebi ve dizleri dayatma yeri olan kuskun eyerler.

160.ÇÖMLEKÇİLER

Genellikle minder ve yastık yaparlardı. Kalıp ismi verilen yastıkların içi samanla doldurulur, ustalıkla dikilir ve minder veya şilte üzerine konurdu. Şilteler daha ince olmakla beraber, içleri yün veya pamukla doldurulurdu. Bu eşyaların üzerine altın veya gümüş ipliklerle süslenen saten örtüler konurdu. En yaygın örtüler kenarları dantellerle süslenmiş beyaz paftalardı. Bunlar profesyonel bir şekilde çardak veya verandalara döşenirdi.

161.YASTIKÇILAR

İlk çalışmalar 20. asırda başlamıştır. Yazmalar el aletleriyle çeşitli dizayn ve ithafılara göre yapılırdı. Bu zanaatın ustalarının çalışmaları battaniyeyle örtülmüş masanın üzerinde yapılırdı. Kalıplar sayesinde şal ve yazmaların üzerine profesyonel bir yöntemle çeşitli dizaynlar basılırdı. Ortaya çıkan çalışmaları kadınlar genellikle başını örtmek için kullanılır, içlerinden Prizren kadınlarının coğrafik soyu ayırt edilirdi.

162.KAZAZLAR – İPEK İŞÇİLİĞİ

Konfeksiyonlarda genellikle kadınlar çalışırdı. Dükkan ve pazarlardaki satış ise erkekler tarafından yapılırdı. İpekten örtüler; masa ve beşik örtüleri; gelinlik ve duvaklar; kuşaklar; döşemeler; Katolik kadınlar için çarşaf; düğün davetlerinde kullanılan süslemeler; lale, gül, zambak, karanfil gibi çiçek süslemeli önlükler, beyaz bohçalar, Hristiyanların defnedilmesi için kullanılan çarşaf, sade ve süslü kuşak şalları.

163.KÜRKÇÜLER

İşlenmiş deri, karışla ölçüldükten sonra keskin bıçakla kesilir, özel üçgen iğne ve çift katlı “İzmir” ipliği ile dikilir, dikişlerin arasına bir şerit yerleştirilirdi. Kabanların dikilişi için odundan manken kullanılırdı. Çeşitli kabanlar, kollu veya kolsuz pelerinler, çocuklar ve yetişkinler için kürk, lipovas adı verilen çoban pelerinleri, paltolara ek kürk, parmaklı eldiven, tek parmaklı veya parmaksız eldiven, köylüler veya dağcılar için tabanlar, paspaslar yapılırdı.

164

164.YAZMACILAR

İlk çalışmalar 20. asırda başlamıştır. Yazmalar el aletleriyle çeşitli dizayn ve ithaflara göre yapılırdı. Bu zanaatın ustalarının çalışmaları battaniyeye örtülmüş masanın üzerinde yapılırdı. Kalıplar sayesinde şal ve yazmaların üzerine profesyonel bir yöntemle çeşitli dizaynlar basılırdı. Ortaya çıkan çalışmaları kadınlar genellikle başını örtmek için kullanılır, içlerinden Prizren kadınlarının coğrafik soyu ayırt edilirdi.

165.BOYACILAR

El edevatlarıyla ipek liflerini, pamuk yünlerini ve ev eşyalarının örtülerini boyarlardı. Bu zanaatı kaytancılar, terziler ve ipek işçiliğiyle uğraşan kişiler de yapardı.

166.DEMIRCİLER

Eski ustalardır. Metal dövme(vurma) ve bükme tekniğiyle günlük veya tarımda kullanılan çeşitli aletler yaparlardı: ütüler, maşalar, faraşlar, sobaların odun yerleştirme kısımları, lamba elliği, kapı süslemeleri, çekiç ve kapı tokmağı, pencere parmaklıkları, zincirler, koyun köpekleri için tasma, demir çemberler.

166

167

167. PEHLIVANLAR

Güreş sporlarında yer alan yarışma nitelikli bir spor dalı. Opoya, Gora ve Luma'da oynanır. Eleme karakterli olup seviyelere göre kategorize edilmiştir. Pehlivanların örtülü kısımları hariç, vücutlarına yağ sürülür ve güreşe başlamadan önce meydanda bir tur atılır. Yarışmalar Mayıs ayı bayramlarında gerçekleşir ve Türkiye, Bulgaristan vs. gibi ülkelerden de katılımcılar olur.

168. AT YARIŞI

Gora bölgesinde yaygın olan bir spor dalıydı. Bu yarışlar zengin ailelerin düğünlerinde de yapılırdı. İlk üçte yer alanlar hediyelerle ödüllendirilirdi. Birinciye bir öküz, koç veya koyun hediye edilirdi. Düğün sahibi öküz ve koçun boynuzlarının arasına Osmanlı altınının bulunduğu bir şerit asardı.

169. TAKKE OYUNU

Düğün ve geleneksel bayramlarda, genellikle uzun kış geceleri düzenlenen eğlencelerde oynanır. 6 – 12 arası kişiden oluşan iki grup oynar. Erkeklerin mest veya çorapları kullanılır, bunların eksikliğinde eldiven de kullanılır (10 adet) ve bunlara takke adı verilir. İki grubun liderleri ekibini seçer. Oyunda kazanılan puanlara keçi ismi verilir. 101 keçi sayısına ulaşan grup galip gelir. Kazananlar ayağa kalkar ve kaybedenlere “takke şarkıları” ismi verilen çeşitli şarkılar söyler.

170

170.TAŞ ATMA OYUNU

Çoban oyunudur. Atılan taşın ağırlığı 7.5 kiloya kadar gider. Taşın fırlatılma yöntemi, oyunun oynandığı ortama göre değişir. Yarış nitelikli oyundur. Taşı fırlatma yöntemleri: kafa hizasını geçen avuç ile atma; iki bacağının arasından iki eli de kullanarak atma; taş iki elle tutuktan sonra tek ayak üstünde yan tarafa atma. Taşı iki elle beraber baş üzerinden atma. Katılımcılar taşı sırasıyla atar.

171.BIZZZ

(EL VURMACA OYUNU)

Arı oyunu olarak da bilinir. Meydanlarda eğlenceler, düğünler ve yıl boyunca kutlanılan bayramlarda çobanlar ve gençler tarafından oynanır. Oynayanların sayısı 3 – 10arası değişir. Ortaya geçecek olan kişi kura çekilerek belirlenir. Etrafta duranlardan biri bizzz sesini çıkararak ortadakinin avucunda dokunur. Diğer oyuncular ise ortadakinini şaşırtmak için durmadan bizzz sesini çıkartarak parmaklarını oynatır. Doğru kişiyi bulana kadar ortada duran kişi değişmez.

172.İŞKODRAZ

Oyun 4, 6, 8 veya 10 kişiyle oynanır. Oyun başlamadan önce taşıyıcı olacak kişiyi belirlemek için kura çekilir. Binici kişiler de ikiye olarak karşı karşıya dizilir. Binicilerden birinin karşısında top vardır ve bu topu arkadaşına atması gerekir, diğerinin de topun yere düşmemesini sağlaması lazım. Değişim de top yere düştükten sonra olur. Taşıyıcı kişilerin duruşlarıyla ilgili belirli kurallar vardır. Aksi takdirde diskalifiye olurlar.

173.YUMRULU SOPA OYUNU

Çoban oyunudur. Her bir oyuncunun elinde birer sopa ve bir ağaç yumrusuyla oynanır.. Meydanın ortasında kazan ve onun etrafında 2 veya 3 metre mesafede yuvalar vardır. Birden fazla oyuncu olmalıdır çünkü aralarından biri yumrunun arkasında durup kazanın içine doğru fırlatmalıdır. Diğer oyuncular da yumruyu kazandan uzaklaştırmaya çalışır.

174

174.SAAT KULE VE ARKEOLOJİ MÜZESİ

Ahmet Şemsettin Bey Hamamı'nda bulunur (15. asır). Antik çağ, orta çağ ve günümüz eserlerine sahiptir. Eserlerin birçoğu Prizren ve çevresinde bulunmuştur ve şehrin tarihi aynasını ortaya koyarlar. Saat kule ve çatı katı ilk önce odundan yapıldı, 19. Asırda ise Eşref Perol Paşa tarafından taştan yapılmış, saat ve küçük bir çan da takılmıştır. Müze 17 Kasım 1975'te açıldı. Açılışta eneolitik, neolitik, bronz, demir, roma ve ortaçağ döneminden eserler sergilenmiştir.

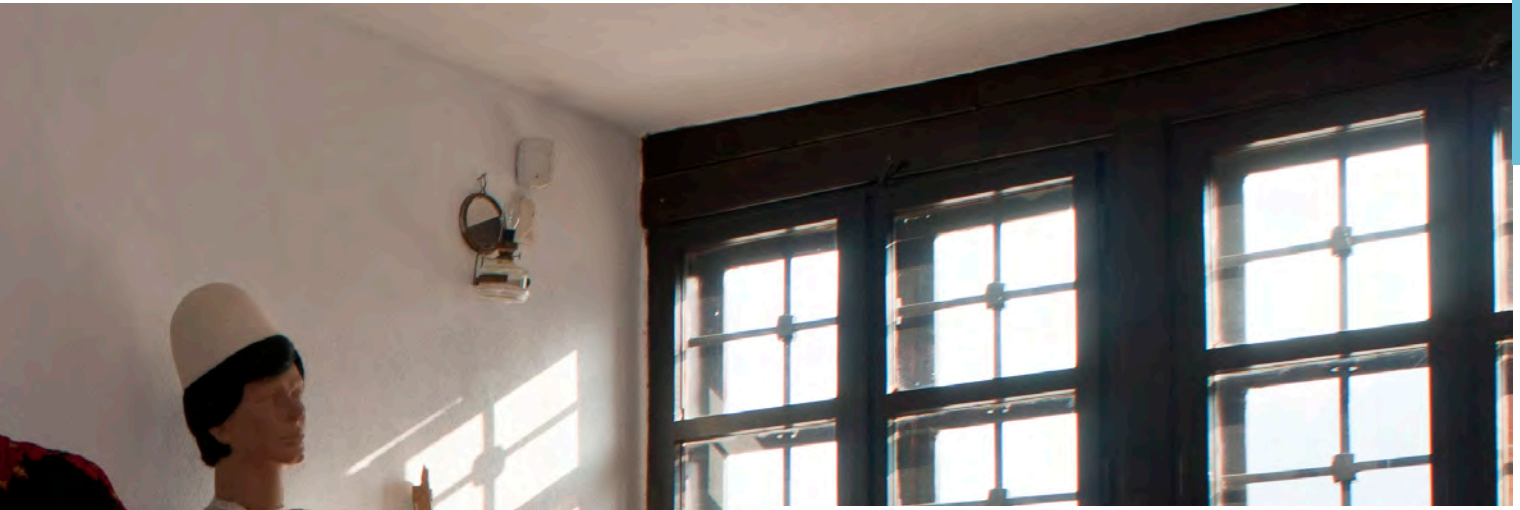
175.PRIZREN HES (HIDROELEKTRİK SANTRAL) MÜZESİ

Kosova Elektrik Müzesi 8.11.1979 tarihinde açılmıştır. İçinde santral tesisleri, iki jeneratör, binanın inşaatında kullanılan malzeme arşivi, Kosova Elektrik Kurumu fotoğrafları, Kosova'nın elektrik enerjisi dağılımının noktalarını gösteren coğrafi harita, Prizren'nin ilk elektrik ustalarının fotoğrafları, Prizren'in ilk sinema aygıtları, ilginç şekillerdeki trafo merkezi ve gaz santralinin atıkları vardır.

176.ETNOGRAFYA MÜZESİ

Prizren Arnavut Birliği Kompleksinde bulunuyor. İçinde Arnavut topraklarının çeşitli yörelerinden geleneksel kıyafetler sergilenmektedir.

177.PRIZREN ARNAVUT BIRLIĞI KOMPLEKSİ

Şehrin kentsel bölgesinde en ince noktasında bulunur. Etrafında Akçay nehri, Maraş kompleksi ve Kalenin etekleri vardır. Etrafında anıtsal ve folklorik yapıtların ahengi hakimdir. Komplekste 10 Haziran 1878'de Prizren Arnavut Birliğini oluşturan ilk meclis toplantısı yapılmıştır. Meclise Arnavut topraklarından gelen temsilciler katılmıştır. Komplekste yer alan müzede el sanatlarının eserleri, Arnavutların geleneksel kıyafetleri, galeri ve kütüphane bulunmaktadır.

178

178.PRIZREN TIYATROSU

Profesyonel tiyatro, amatör bir gelenekten sonra, 1945 yılında kuruldu. Ancak merkez yönetiminin Priştine'ye geçmesi üzerine, bir yıl sonra bu kurum da oraya taşındı. 1950 yılında şehrin amatör tiyatrosu kuruldu. 70'li yılların ilk yıllarında tiyatro iki sezon yarım profesyonel olarak faaliyet gösterdi. Profesyonel tiyatro olarak 2006 yılında kuruldu.

179.PRIZREN ZAMBAĞI

1986 yılında kurulmuştur. Türkü, şanson ve serenat gibi şehir müziklerinin ele alındığı tek kültürel faaliyetti. Geleneksel festival eski RTP müzik prodüksiyonu tarafından yapılmıştır. Böylece bu kurumun orkestrası, festivalde rekabet içinde olacak şarkıların kaydını yapıyordu. Her yıl Temmuz ayının başında gerçekleşir ve Arnavutça, Türkçe ve Boşnakça şarkılar söylenir.

180.LUMBARDHI SINEMASI

20. asrın 50'li yıllarında kurulmuştur. İlk olarak 35 milimetrelık filmlerin gösterimini yapmıştır. Ancak onlarca yıl boyunca birçok kültürel faaliyete imza atmıştır. Lumbardhi Sineması şehir cemiyetinin kültürel ve sosyal kimliğinin gelişmesinde büyük etki yaratan sanatsal (film) geleneği ispatlıyor. Bu sinema bir kültür timsali haline gelmiştir ve Prizren Tarih Merkezinde yer almaktadır.

181.BELEDİYELERARASI PRIZREN KÜTÜPHANESİ

Prizren Kütüphanesi 25.12.1944. Bu kütüphane lise kütüphanelerinden ve vatandaşlar tarafından hediye edilen kitaplardan oluşmuştur. 1944 yılında kütüphanenin 2.450 kitabı vardı. Yılın sonunda ise kütüphanedeki kitap sayısı 3000'i buldu. Başta bu kitaplar Sırp bir kadronun sorumluluğu altındayken, sonraki yıllarda bu sorumluluğa Arnavut kadroları da dahil oldu. İlk Arnavut çalışanların arasında Lili Berişa ve Müyezib Hoca vardı.

182**182.AVRUPA SINEMASI**

DokuKino sineması Uluslararası Belgesel ve Kısa Metraj Film Festivali DOKUFEST tarafından yönetiliyor. Modern bir sinemadır, dijital ve 3D teknolojisine, dünya sinemasının son çıkan filmlerinden oluşan bir repertuara sahiptir.

183.PRIZREN ŞEHİR ORKESTRASI

Orkestra 2010 yılında kurulmuştur. Prizren Kültür Evinde, Prizren Üniversitesinin amfi tiyatrosunda ve Şadırvan'da konserler düzenlemektedir. Bu yıl içerisinde klasik müzik festivalinin düzenlenmesi planlanıyor.

184.SUHAREKA FELLBAH EVİ

Çocuklara ve gençlere bilgisayar, sanat, piyano, koro, tiyatro, gazetecilik, Almanca, İngilizce, Fransızca, Kimya, Biyoloji modern ve geleneksel dans kursları düzenlemektedir.

185.SUHAREKA EĞİTİM MÜZESİ

Suhareka, arkeolojik değerlere sahip bir bölge olarak bilinir. Bu değerleri sergilemek amacıyla bu yapıt 1928 yılında okul olarak yapıldı, 2012 yılında ise müze haline getirildi. Suhareka ilçesinin en eski yapıtıdır.

186

186.SCULPFEST/SCULP'ICE

SculpFest, uluslar arası heykeltıraş festivalidir. Her yıl Prizren'de düzenlenir. Kültür ve sanata alternatif yaklaşımları vardır, özellikle bu çalışmaların sosyal hayata olan hizmetleri konusunda. Kendini ifade etme biçimi olarak sanatın kullanımı ve önemli sosyal faaliyetler için alan yaratmaya devam ediyor

187.NGOM FEST

Müzik festivali olan NGOM Fest'in ilki 2011 yılının Haziran ayında gerçekleşti. NGOM Fest, çeşitli ülkelerden gelen müzik gruplarının performansları sayesinde müzik festivalleri arasında hatırı sayılır bir özellik kazanmıştır. Aynı zamanda festivalde ele alınan tematik faaliyetler, çeşitli kültürel - sosyal konular ve gençliği etkileyen sorunlar hakkında vatandaşlarda farkındalık yaratmıştır.

187

188.KARIKATÜR FESTIVALI

Her yıl Kosovalı Artistlerin Karikatür Derneği "Cennet Comics" tarafından Prizren'de düzenlenir. Bu dernek Kosova'nın tek karikatür derneğidir. Dernek çeşitli festivallerin düzenlenmesiyle, karikatür dergilerinin basımıyla ve bu alanda çeşitli faaliyetlerin gerçekleşmesiyle alınıyor.

188

189

189. 40 BUNAR FEST

Bu festivale katılmak tamamen serbesttir. Faaliyet şu şekilde gerçekleşir; Katılımcılar kendilerini traktör lastiği üzerinde Akçay nehrinden bırakırlar. Nehir soğuk ve tehlikelidir, bundan dolayı ek ekipmanlar lazım. Kask ve can yeleği kesinlikle olmalıdır.

190

190.DOKUFEST

Uluslararası Belgesel ve Kısa Metrajlı Festivali Dokufest, 2002 yılında, Kosova ve komşu ülkelerden 20 filmin sinemasındaki gösterimiyle başlamıştır. Festivalde gösterime giren filmlerin, çalışanların, katılımcıların kitlesi gittikçe büyümüştür. İnsan hakları ve demokratik değerleri ele alan filmlerin projelerini gün yüzüne çıkarma amacı gütmektedir. Misyonu sanatın, kültürün ve eğitimin belgesel, kısa metrajlı film, fotoğraf sergileri, resim sergileri, heykel sergileri, çeşitli ses ve görsel çalışmalar kapsamında aktarılması.

191

191.HAS BAYRAM EDİYOR

Folklorik bir festivaldir. Her yıl Prizren'in 15 kilometre uzağında olan Conay köyünde yapılır. Her bölgeden 20 kültürel dernek, müzik ve halk dansları performanslarını göstermek için toplanır. "Kodra e Pajtimit" (Barış Tepesi) adlı alanda gerçekleştirilir. Kosova'nın her yerinden gelen yaklaşık 10.000 kişi katılır.

192.AVRUPA MIRASI GÜNLERİ

2006 yılından beri organize edilir. Yerel yetenekleri, gelenekleri, mimariyi ve sanat çalışmalarını gün yüzüne çıkarır. Asıl amaçlarından biri de değişik dillerin ve kültürlerin vatandaşlarını bir araya toplamaktır. Faaliyet Avrupa mirasının otobüsünü, bisiklet gezisini, Avrupa Sözleşmesi mirasın korunması standartlarının tanıtımı, konser ve danslar, folklorik derneklerin sahnelerini içeriyor.

193.SANATLA UYANMAK

“Sanatla Uyanmak” Festivali Türk azınlığının yürüttüğü geleneksel bir festivaldir. 2002 yılında başlamıştır. Özelliği ise Balkanlardaki bilimin, kültürün ve sanatın pekişmesidir.

194.CEÇOV BULUŞMALARI

Ceçov Buluşmaları, 43 yıldır Has’ın Züm bölgesinde düzenlenen kültürel - edebi bir faaliyettir. Yurdun dört bir yanından şair, yazar, aktör, siyasetçi ve entelektüellerin katıldığı bu faaliyet, Arnavutların milli kahramanı Peder Shtjefën Gjeçov’a atfen düzenlenmektedir.

195.PEHLIVAN YARIŞLARI

Geleneksel pehlivan yarışları her yıl Dragaş’ta düzenlenir. Bu spor dalı, bölgede Türklerin hakimiyeti ve toplulukların dünyanın çeşitli yerlerine göçmesi üzere kalmıştır. Yarışma dini bayramlar ve düğünlerde (sünnet) yapıldı.

196. TOUR TASTE

Festivali i parë i Gastronomisë “Tour Taste” organizohet në Prizren në kuadër të projektit “Zhvillimi i produkteve tipike gastronomike me interes për turizmin në rajonin ekonomik në Jug të Kosovës – TourTaste”. Në këtë festival qytetarët vendas, mysafirët ndërkombëtarë, turistët vendas dhe të huaj kanë mundësi të shijojnë ushqimin dhe kulturën e Jugut të Kosovës.

197.ROK N’RRUSH

Rahovec’in her yıl düzenlenen üç günlük festivalidir. Kosova ve kendi bölgesinden rock gruplarını toplar. Her yıl 7 – 9 Eylül tarihlerinde düzenlenen üzüm festivali kapsamında gerçekleşir.

199.FESTARI

Suhareka ilçesi gençlerinin ve vatandaşlarının resmi festivali “Festari”, bölgenin binlerce yıllık şarap üretimi geleneklerini sanat, kültür, spor, insanlar arası dostluk, yüksek değerlerin tanıtımı ile birleştirir. Festari’ye 13 yıldır bir sanat kolonisi katılmıştır: uluslararası ün kazanmış sanatsal aktiviteler.

200.OLD TIMER FEST

Prizren’in “Oldtimer” eski arabalar kulübü, her yılın Mayıs sonunda Kosova ve dünyadan eski klasik arabaları toplayıp Şadırvan Meydanı’nda sergiler. Kulüp birkaç yıl önce kurulmuştur. Şu anda 25 üyesi ve en az 40 yıl önce üretilmiş 32 arabaya sahiptir. Eski ama iyi korunmuş arabaların kullanılması, Prizren’in eski araba tekniği kültürünü ispatlamayı amaçlar.

201.ÇİÇEK FUARI

Her yıl Prizren’de Mayıs ayında Turizm ve Ekonomi Kalkınma Bakanlığı tarafından düzenlenen bir faaliyettir.

202.EL SANATLARI FUARI

El sanatları ve işlemleri fuarı Prizren’de Turizm ve Bölge Kalkınma Müdürlüğü tarafından düzenlenir. Kosova ve bölgesinden gelen 60 katılımcı yer alır. Haziran ayında gerçekleştirilir ve Prizren’in turistik değerini ve turist sayısını artırma amacı güder.

192

197

200

203

203.DOMATES FESTIVALI

Kosova'da bu festival Mamuşa Belediyesi tarafından, bölgedeki domates yetiştirilmesinin nişanesi olarak düzenlenir. 23 Temmuz'da yapılır. Bu festivalin amacı çiftçileri yarıştırmak ve domateslerin kalitesini yükseltmektir. Festival ayrıca Kosova içinde ve yurtdışında yeni dostluklar kurma amacı da güdüyor.

SANATÇILAR

Bu kişilerin katalogdaki tanıtımı pratik ve basit bir yolu izlemeyle yapılır. Bütün kültürel şahsiyetleri kapsamamakla beraber (kuşkusuz onlar da bölgenin kültürel kalkınmasına katkı sağlamış kişilerdir) onlardan genellikle rahmetli olan ama değer ve başarıları geniş manada tasdik edilmiş kişiler üzerine yoğunlaştık.

204**204.LORENC ANTONI**

(1909, Üsküp – 1991 Priştine). 1948 yılında, Prizren’de “Josip Sllavenski” ilk ve orta müzik okulunu kurmuştur. “Agimi” Kültür ve Sanat Derneği korosunun ve Prizren senfoni orkestrasının şefliğini yapmıştır. Arnavut Halk Müziğinin etnomüzik analizleriyle zenginleştirilmiş yedi cildini basmıştır. Bestecilik de yapmıştır. Çalışmaları genellikle Arnavut Halk Müziğinin deyimlerine dayanır.

205**205.KATARINA JOSIPI**

(1923, Züm – 1970, Priştine). Oyunculuk kariyerine Ferizovik Amatör Tiyatrosunda başladı. Priştine Profesyonel Tiyatrosundaki faaliyetleri, tiyatronun açılışından bir yıl sonra, 1948 yılının baharında başladı. Orada 70’in üzerinde rol canlandırdı.

206

206.ANTON ÇETA

(1920, Yakova – 1995, Priştine). Belgrat Üniversitesinde romancılık bölümünden mezun oldu ve Albanoloji bölümünde asistan olarak çalışmaya başladı. Priştine Üniversite Felsefe Fakültesinde Eski Arnavut Edebiyatı dersinin öğretim üyesi olarak çalıştı. 1968 yılında Priştine Albanoloji Enstitüsünde bilimsel çalışmalara başladı. Orada folklor bölümünü, “Albanolojik İzler” dergisini, folklor ve etnolojiler kurdu. 1990 yılından itibaren Kosova içinde ve yurtdışındaki kan davalarında uzlaşma faaliyetlerinin başına getirildi. Eserleri: “Düğün Şarkıları” I-II; “Anekdotlar I”; “Ağıt, Yas ve Cenaze Nutuğu”; De Rada’nın “Bir Arnavut Şiirinin Rapsodisi”; “Ninememin Dizinde”(1955); “Drenica Halk Hikayeleri” I-II(1963), “Folklorik Araştırmalar” (1981); “Bizim Folklorumuzdan I-II” (1983-1989). Fransızcadan A. Daudet ve Maupassant’ın birkaç eserini; İtalyancadan De Amicis ve A. Moravia’nın birkaç eserini çevirmiştir.a.

207

207.SIMON SHIROKA

(1927, Prizren – 1994). Prizren’in en ünlü ustalarından filigran zanaatı dersleri aldı. İyi bir zanaatçı olma idealiyle sonraki eğitimini Zagreb ve Belgrat’ta tamamladı. Böylece daha zengin bir sanat işçiliği sergilemek için Priştine’ye dönecekti. Sanat eserleriyle Kosova ve yurtdışında derin izler bırakmıştır. Shiroka kariyer hayatı boyunca Kosova ve başka yerlerde, çok sayıda özel ve toplu sergiye imza atmıştır.

208

208.ENGJËLL BERISHA

(1934, Prizren – 2015). 1955 yılında Belgrat'ta müzik tahsili yaptı. 1958 – 1968 yılları arasında Prizren Müzik Lisesinde pedagog olarak çalıştı. Prizren'de çalıştığı sürece, birkaç yıl "Agimi" Kültür Sanat Derneğinin müdürlüğünü yaptı. 1968 yılında Priştine Pedagojik Yüksekokulunda müzik profesörü olur. Daha sonra Sanat Akademisinde dünya müziği tarihi dersini verdi. Ulusal ve uluslararası birçok seminerde konuşmalar yapmıştır.

209

209.BEKİM FEHMIU

(1936, Saraybosna – 2010, Belgrat). Çocukluğu Prizren'de geçmiştir. Lisede oyunculuk kulübünün üyesiydi. 1960 yılında Belgrat Sanat Fakültesinin Drama bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Belgrat'ta Yugoslav Drama Tiyatrosu üyesi oldu. 1967 yılında bu tiyatrodan ayrıldı. Bekim Fehmiu 1953 – 1998 yılları arasında 41 filmde rol aldı. "Skupljaci Perja" filminde büyük başarı elde etti. 1968 yılında "L'Odissea" alı mini dizide Odisea rolünü oynadı. İlk Hollywood filmi "The Adventures"tir. Daha sonra Raimondo Del Balzo'nun "The Last Snows of Spring" oynamıştır, 1973. John Frankenheimer'in "Black Sunday" filminde Filistinli bir teröristi canlandırmıştır, 1977.

210

210.ANTON PASHKU

(1937, Grazhdanik – 1995, Priştine) 20. asrın en ünlü yazarlarından biri olarak görülür. “Hikayeler”, “Doğunun Bir Kısım”, “Kule”, “Senkop”, “Oh”, “Kjasina”, “Gof”, “Gece İbadetleri”, “Modern Trajedi” gibi eserleri yazmıştır.

211

211.DASHNOR XËRXA

(1944, Prizren – 2009, Prizren). Priştine Radyo Televizyonunun ilk koro şefiydi. “Agimi” Kültür Sanat Derneğine önce koro şefi, sonra sanat konseyi başkanı ve son olarak da dernek başkanı olarak birçok katkıda bulunmuştur. 1981’de Prizren Kültür Evi’ne önce öğrenci işleri çalışanı, sonra da müdür olarak atandı.

**EN İYİSİ GÖK KUBBE
ALTINDA**

Giriş

Güney bölgesinin doğası, her ziyaretçi için arama ve eğlenmek için harika bir fırsat sunuyor. Yerli vatandaşlar için var olma önemi yanı sıra, ilgilenenler için en yaygın aktivitelerin gerçekleşmesine yardımcı olacak dağlara, sulara, meydanlara sahiptir. Az bulunan bitkilerin mevcut olduğu dağlar, büyüleyici manzaralar, doğa harikaları, göller, nehirler, mağaralar, dağ yürüyüşleri, dağ bisikletçiliği, kayak, avcılık, balıkçılık, kaliteli şarap meraklıları için wine route geleneği vs. gibi özellikler, geniş ticaret için göz ardı edilmeyecek değere sahiptir.

Kendini doğaya teslim eden biri, doğanın ona sunduğu harikaları Şar ve Miruşa gibi cezp edici turistik bölgelerde bulabilir. Hatta bunların sadece hatıra kalmasını değil, süreklilik kazanmış bir faaliyet olmasını ister. Ama böyle zengin bir doğa, bir o kadar zengin olan tarımcılık kültürü olmasaydı bir anlam kazanmazdı. Uğruna festivaller düzenlenen yüksek kaliteli meyve ve sebzeleri bölgenin her yerinde bulabilirsiniz. Ve bu bölgenin gururu olan bir diğer ürünü de unutmamalı: onsuz hiçbir sofranın anlamı olmadığı Şar peyniri.

212

212.ŞAR DAĞLARI

Özel biyolojik çeşitliliği vardır. Flora ve vejetasyonun birçok çeşidi mevcuttur. Aralarında 86'sı uluslar arası özellik taşır. 26 çeşidi tehlikeli hayvan ve bitki olarak Avrupa "Kırmızı Listesi"nde yer alır, 23'ü de IUCN'e göre tehlikeli bitki olarak "Kırmızı Liste"de yer alır. IUCN'e (Dünya Doğa Koruma Birliği) göre Şar Dağları koruma altında olan uluslararası listede yer alır.

Kıtasal klima, yoğun kar yağışlı uzun kışlar ve serin yazlarla seyreder. Yerel edemik türlerin hakim olduğu Şar dağlarında, fazla vasküler floranın 200'den fazla çeşidi bulunmaktadır. %26'sı Balkan, %18'i ise Avrupa florasıdır. En çok takson edemik tür (yaklaşık %29) ve alt-edemik tür (yaklaşık %10) vardır. Bu da Şar Dağlarının edemik florasının %40'ını teşkil ediyor. Buna göre Şar Dağları, türlerin çeşitliliği bakımından Avrupa ve dünyanın merkezinde bulunmaktadır.

213.MERALAR

Ülkede en geniş meralara sahip olan bölge Dragaş Belediyesidir. En yaygın bitkiler şunlardır: greminörler, güller, sazlar, beyaz çiçekler, papatyalar, diş çiçeği, pelin, ateş çiçeği, yaban gülü vs. doğal çayırlar haricinde arpanın, çavdarın, yulafın vs. yetiştirildiği yapay çayırlar da vardır.

214.ORMANLAR

Bölgenin ormanları genellikle temizdir. %68 oranında meşe hakimiyeti vardır. Çok düşük bir yüzdede çam, beyaz ve siyah köknar, siyah dişbudak, fındık vs gibi çeşitliliği arttıran türler vardır.

215.OTLAKLAR

Bölge birinci ve ikinci derecede otlaklardan oluşur. Birinci derecedekiler, orman vejetasyonundan yüksek tepelere kadar giden otsulardan oluşur. Bu yüzden alpik otlaklar olarak adlandırılırlar. İkinci derecedekiler doğanın ve insanın etkisi sonucunda gelişen otsu alanlardır.

216.ŞAR AKARSULARI

Buzul nehirler, bölgenin sayılı güzelliklerindendir. 1900 metrenin üzerinde bir deniz seviyesinde bulunurlar. Livadica Nehri 2173 metre denizin üstünde bulunur, 230 metrelik bir uzunluğa, 120 metrelik bir genişliğe ve 7.3 metrelik bir derinliğe sahiptir. Diğer nehirler: Yajinçe Nehri, Gornjasela Nehri, Karanikola Nehri, Miskova Nehri, Bazdanka Nehri vs. Siyah Nehir, Şar dağlarının en kapalı nehridir. Bir havzanın ortalama ölçüsüyle eşdeğerdir. 3.5 metrelik değişmeyen bir suya sahiptir.

217.AK DRIN

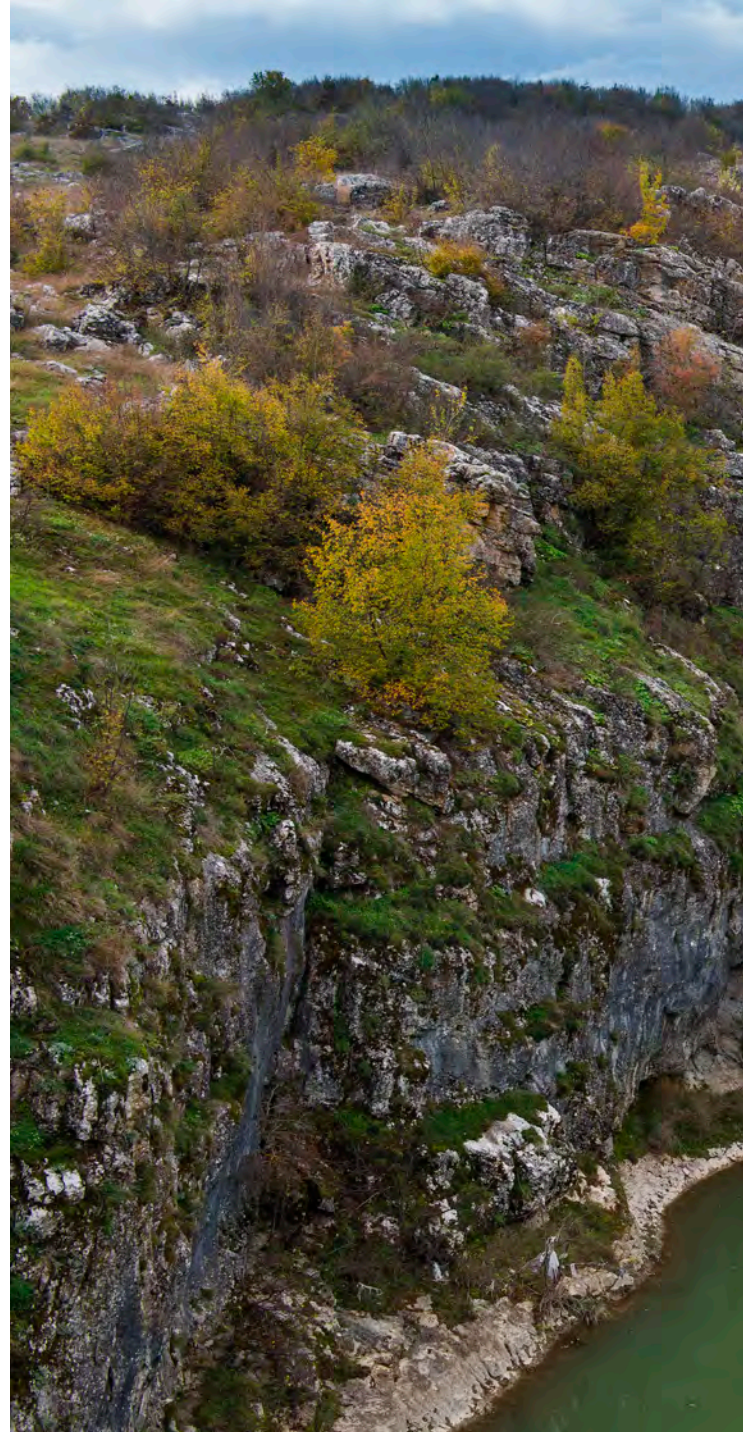
111 metrelik bir uzunluğa ve bütün Kosova'ya yayılan 4860 km karelik bir alana sahiptir. Prizren'in kuzeyinden girip güneybatı yönüne doğru ilerler ve Arnavutluk'un Adriyatik denizine ulaşır. Dobruça köyünün sınırları içerisinde küçük bir gölcük oluşturur. Nehir 30 kilometrelik bir uzunlukla Rahovec belediyesini de kapsar, ayrıca Prizren, Yakova, Malişeva ve Klina belediyeleri arasında bir sınır niteliğindedir. Beyaz Drin'e dökülen nehir ve dağ geçitleri şunlardır: Ratkoc nehri, Rimnik nehri, Paluşa nehri, Hoça nehri vs Ak Drin'in eteklerinde Gradış kireç alanı bulunur ve 450 metrelik epijenik geçidi oluşturur. Kanyonda 70 metrelik uzunluğa ve su ile arasında 30 metrelik bir mesafeye sahip olan Şiven Köprüsü yapılmıştır.

218.PLAVA NEHRI

Dallarıyla en büyük nehir sistemini oluşturur ve Dragaş Belediyesinin %63'ünü kapsar. Kaynağı Guri i Zi mevkii yakınlarındadır ve bu yer Şar dağlarında bulunan Zaplluja nehrinin de kaynağıdır. Bu nehrin kolları şunlardır: Opoya bölgesine ait olan Bresana Nehri, Kuk Nehri, Kosava Nehri ve Renc Nehri; Gora bölgesine ait olan: Radeşa Nehri, Leştan Nehri ve Brod Nehri.

219.TOPLUHA

Yerel derelerden oluşur ve Semenışte nehrinin en büyük koludur. Kosova'nın en büyük nehirlerinden biri olan Ak Drin'in sol kollarından biridir. $F=510.0\text{km}^2$ 'lik bir yüzeye ve 15,5 kilometrelik bir uzunluğa sahiptir. Topluha Suhareka ilinden geçer ve Prizren belediyesinin Pirana köyünün yakınlarında Drin'e dökülür.

220

220.TERMAL KAYNAKLAR

Kaplıcada 250-300 l/s kapasitesinde termal su kaynağı bulunur. Orada kadınların her yaz yüzmek için gittiği, 2000 m karelik bir havuz yapılmıştır. Bu havuzun suyu belirli sayıdaki deri hastalıklarına da iyi gelmektedir. Suyun yıl boyunca değişmeyen sıcaklığı ise 22 derecedir.

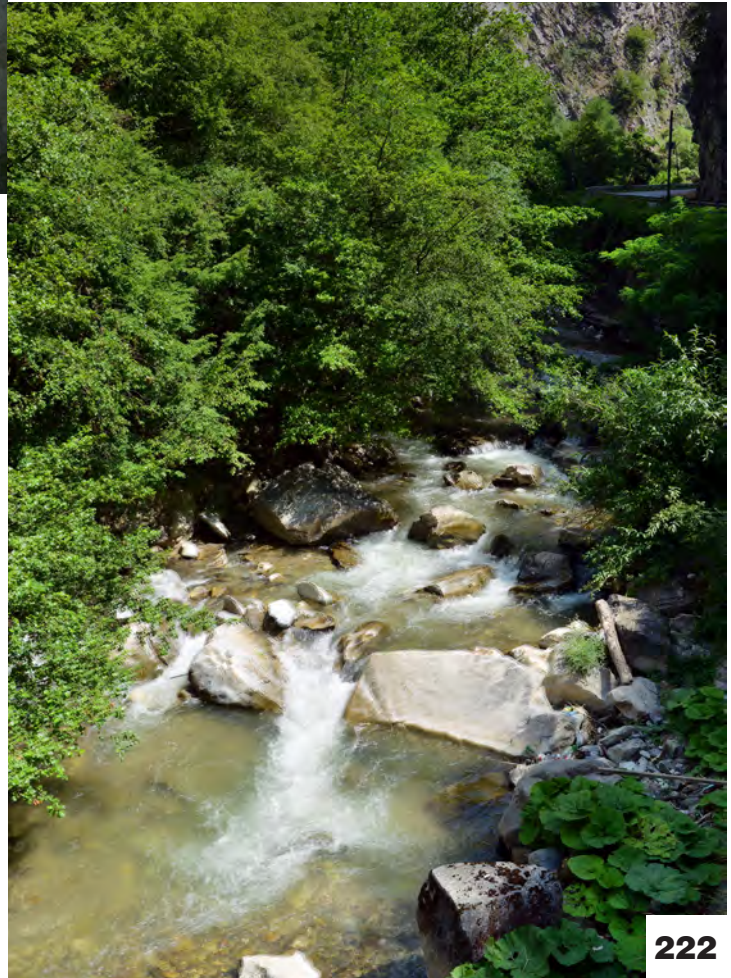
221

221.PANORC MAĞARASI

Mağara girişinin birkaç metre derininde, yine mağarayla bağlantılı olan iki su kaynağı bulunmaktadır. Mağarada gözle görülür dalgalanmalarla bir su akıntısı vardır. Mağaranın keşfediliş bölgeleri, karakteristik boşluklara sahiptir, ancak bu boşlukların herhangi bir speleojik zenginliği yoktur. Kanalin döşemesinde litolojik ve heterojen yapıları çökeltilere rastlanır. Mağaranın korunmaya alınması işleme konuluyor.

222.AKÇAY GEÇİDİ

Bistra, Mavi Kaya ve Yarık Taş dağlarının tepeleri arasında bulunur ve Makedonya Cumhuriyeti sınırına kadar uzanır. 1550 – 2609 metrelik bir deniz mesafesi vardır. Bu doğa zenginliği biyolojik, biyocoğrafya, jeoloji, hidroloji ve manzara değerlerine sahiptir. Akçay Geçidi karakteristik bir kaynak olarak yeşil ve dağlık florası olan bir nehir alanını kapsar. Akçay kıyısının etrafındaki alan yaz aylarının bunaltıcı sıcaklığında en çok tercih edilen yerlerden biridir. Küçük Göl, Büyük Göl (uzunluğu 90 metre, genişliği 45 metre, derinliği 1 metre) ve ve Prizren'in Akçay nehrine dökülen birçok su kaynağı, bölgenin dik olması sebebiyle birçok şelalenin oluşmasını sağlar.

222

223

223.MIRUŞA ŞELELESİ

10 kilometrelik bir kanyona sahip, 12 göl ve 12 şelale oluşturan Miruşa Nehrinin akışı üzerinde bulunmaktadır. En uzun şelale altıncı ve yedinci gölün arasında bulunur. 21 metrelik bir uzunluğa sahiptir. Göller arasındaki şelaleler, manzara, kayalar ve mağaralar turistik bir atraksiyon oluşturmaktadır.

224.MIRUŞA KANYONU

Miruşa Nehrinin 2 kilometre aşağısında, nehirlerden oluşmuş 16 göle ve uzunluğu 21 metreye ulaşan akarsulara sahip bir kanyon bulunmaktadır. Kanyonun bazı yerlerdeki kenarları, 200 metreye varan dikey bir derinliğe sahiptir.

225.MIRUŞA NEHRI

Uzunluğu 29 kilometredir, Ak Drin'e dökülür ve beraberinde 38 dere oluşturur. Doğa zenginliklerinin çeşitliliği, bu yerin ayrı bir güzelliğe sahip olduğunu ispatlar. Bu manzarayı güzelleştiren bir diğer zenginlik de Miruşa Nehridir ve Kosova'nın en büyük güzellikleri arasında yer alır. Miruşa Nehrinin dalları şunlardır: Biniç Nehri, Prrocka Vadisi, Malişeva Vadisi, Stopanica, Bubavec deresi ve Kiyeva deresi.

226.AŞAĞI GÖLLER

İki kıyı arasında göllerin genişliği 50 ile 60 metre arasında değişir. En büyük göller 5 – 7 metrelik derinliğe sahip olan 13. ve 16. göldür. 13. gölden sonraki şelalenin uzunluğu 3 metredir ve çok hızlı bir şekilde akar. Bu akarsular 14. Göle dökülür ve 14 metrelik yüksekliğe sahip bir şelale oluşturur. Bu şelale de 15. göle akar ve aynı yükseklikle 16. göle ulaşır. 1 – 16. göllerin uzunluğu, Miruşa'ya akan yağışların getirdiği su miktarına göre değişir.

227.ARA GÖLLER

13. gölden 8. Göle kadar 100 metrelik bir uzunluk mevcuttur. Derinliğin ve gölün içindeki çıkıntılar yüzünden, ortam ziyaret için uygun değildir. 9. ve 10. şelalesinin derinliği 6 – 9 metre, 8.ve 9. Gölün arasında bulunan duvar şeklindeki şelalenin uzunluğu 21 metre, 9. ve 10. gölün arasındakinin uzunluğu ise 9 metredir.

228.YUKARI GÖLLER

Başlangıçta derinlikleri 1 – 3 metredir. Sekizinci gölde ise derinlik 8.5 metreyi bulur. Göller birbirine boğaz, eşik ve derinliklerle bağlanırlar. Bunlardan toprak kaymalarıyla beraber göllerin derinlik konusunda su eğilimlerini arttıran şelaleler oluşmuştur. Bu kanyonların baştaki genişliği küçüktür. İlk göl 0.50 - 1 metre derinlikteki şelaleler ve gölcükler oluşturmaktadır, ancak son(sekizinci) göle kadar bu derinlik maksimum 3 metreyi bulur.

229.MIRUŞA PARKI

Miruşa nehrinin her iki tarafında bulunmaktadır. Kanyondan başlayarak, Beyaz Drin nehriyle buluşma noktasına kadar devam eder. Miruşa Parkının koruma altına alınmış 556 hektarlık alanı vardır. Miruşa Parkı alanı arasından Miruşa nehri geçer. Bu nehir beraberinde 13 şelale ve 16 göl oluşturur. Bu da ziyaretçileri cezbeden morfohidrolojik bir fenomen oluşturuyor. En büyüğü 5 metre derinliğe sahip 16. göldür (55m X 45m). En yüksek şelale 8. – 9. göllerin arasında bulunur ve 21 metrelik bir uzunluğu vardır. Miruşa bölgesinin Akdeniz'den etkilenen yumuşak bir iklimi vardır.

230.ŞAR MILLI PARKI

390 km²'dir. Biyoçeşitliliğin Balkan ve Akdeniz karakteristikleri vardır ve zengin bir flora ve faunaya sahiptir. Buzulların etkisiyle ve morenlerin yüksek miktarı sonucunda çok sayıda buzdan derinlikler oluşmuştur. En bilinenleri Lavadica ve Jazhinca gölüdür. Buz derinliklerinin en çok olduğu yerler yüksek tepelerin etekleri, milli parkın en güneyindeki bölge, Bistra, Livadica, Göl Tepesidir. Sayısal açıdan en bilindikleri ise Piribreg tepesinde bulunan Berevca kovuğudur. (2.522m). sonra göllerin tepesi ve Livadica'da bulunan buz derinlikleri de meşhurdur.

Bu buz derinlikleri buluların bir zamanki eteklerinden dalgalanmaya başlar. Bir zamanlar buz derinliği olan Livadica gölünden geçen Demir Kapı dalgasının ayrı bir önemi vardır. Demir Kapı Dalgasının geniş bir dibi ve Şar dağlarının en ünlü fosil buzulunu temsil eden dik yarıları vardır. 1,5 kilometre uzunluğundadır. Şar Dağının Milli Parkı, doğu kıtası iklimasına sahiptir.

231.ARNEN TEPEİ

Doğal bir rezervdir. 30 hektarlık bir alana sahiptir. Ağaçların (kayın ve meşe) ve bitkilerin (stenoendemiti Vrbascum scardicolum sadece Prevala bölgesinde bulunur) biyoçeşitliliği bölgeye bilimsel ve doğal değerler kazandırır.

232.OŞLAK

Ormanlar ve yaygın bitkilere sahiptir. Geniş faunasından yaban keçisi, vahşi hayvanlardan en belirginleri ise bozayı, kurt, geyik, vahşi kuşlar vs. Bu rezerv 1960 yılında korunmaya alınmıştır. 20 hektarlık bir alana sahiptir.

233.BÜYÜK ÇAM (GOLEM BOR)

Bu rezerv Balkanların en güzel ve en ilginç kavak kompleksine sahiptir. Rezervde ve etrafında ilginç hidrografik yapıtlar vardır. Doğu bölgesinde Ege ve Adriyatik denizinin ayrıldığı yer vardır (Lepençe ve Akçay nehirlerinin havzaları).

234.RUSENICA

Nadir görülen ve tehlikeli olan Balkan vaşağının (Lynx Lynx balcanicus) yaşadığı yerdir. Vaşakların yaşadığı yerleri korumak amacıyla (ki 90'lı yıllarda 13 yer tespit edilmiştir) Rusenica, 300 hektarlık bir genişlikle 1955 yılında en eski doğal rezerv ilan edilmiştir. Bu bölge flora ve manzara bakımından çok önemli bir yere sahiptir. Özellikle akçağaç (Acer heldreichi) özel bir yere sahiptir.

235

235.MARAŞ'TAKİ ÇINAR

Maraş'taki çınarın uzunluğu 20,90 metre, gövdesinin çevre uzunluğu 3 metre, genişliği 3,50 metre, gölge çapı 12 metredir. Çınarın bulunduğu bölgenin rakımı 417 metredir.

236

236

236.LOZICA'DAKI MEŞE AĞAÇLARI

200 yıllık geçmişleri olduğu tahmin edilen gövde uzunluğu 20 metre olan iki köklü dört ağaç bulunur.

237. TARIMCILIK

Bölgede tarımcılık, en yaygın kırsal aktivitelerden ve hayatta kalmak için temel kaynaklardan birini oluşturur. Prizren halkının %50'si kırsal bölgelerde yaşarlar. Onlar için tarım sektörü ticaret ve iş imkanı için temel kaynaklardan biridir. Prizren topraklarının %25'i (sulama sistemiyle) gayet verimli bir alanı teşkil eder. Dragaş ilçesinde %95'i ailevi olmak üzere, yaklaşık 3.500 çiftlik vardır. Malişeva ilçesinde ailelerin %80'i tarımcılıkla alınır. Tahıllar, sebzeler ve besleyici bitkiler yetiştirilir. Sosyal sektör üzüm üretimi için kullanılır. Rahovec ilçesi toprakların %95'ini tarım ve üzümçülük için kullanır. Üzüm ve üzüm ürünlerinin binlerce yıllık bir geleneği vardı. Suhareka ilçesi topraklarının sadece %53'ü tarım için verimlidir. Tahıl, meyve, sebze ve üzüm üreticiliğinin ün yapmış bir geleneği vardır.

237**238.HAYVANCILIK**

Bölgenin hayvancılık ürünleri, yurdun her pazarında mevcuttur. Dragaş ilçesinde dağlık bölgeler ve otlaklıklar sayesinde büyük bir süt üretimi, süt fabrikaları, kurbanlıklar, yün üretimi fabrikası vardır. Diğer ilçelerde özellikle sığırlar, koyunlar, keçiler, öküzler ve mandalar yetiştirilir

238

239.ARICILIK

İklim koşullarının uygun olması, temiz havanın ve zengin bir floranın olması, bu bölgede arıcılık sektörünün büyük başarı elde etmesini sağlamıştır. Kimyasal ve katkı maddeleri kullanılmadan yapılan balın yüksek bir kalitesi vardır.

239

240

240TAHILLAR

Bölgede yetiştirilen tahılların başında: buğday, mısır, arpa, yulaf, çavdar, soya ve kolza gelir.

241.ÜZÜM YETİŞTİRİCİLİĞİ, ŞARAPÇILIK

Yurtta ve özellikle Prizren, Rahovec ve Suhareka bölgelerinde en başarılı faaliyetlerden biridir. Şarap endüstrisinin Avrupa ticaretiyle sağlam bağlantıları vardır. Şarap ve sofralar için kırmızı ve beyaz üzüm yetiştirilir. En yaygın şarap çeşitleri: Cabernet Sauvignon, Merlot, Pinot Noire, Game, Kosovo Red, Chardonnay, Italian Riesling, Rhine Riesling, Semignon. Ayrıca üzüm rakısı ve Brandy gibi içkiler de üretilir.

241

242.MEYVE VE SEBZE YETİŞTİRİCİLİĞİ

Meyvelerden özellikle elma, armut ve erik, birkaç bölgede belirli sayıda yaban elması ve fındık da yetiştirilir. Sebzeler arasında havuç, sarımsak, patlıcan, ıspanak, kavun, biber, domates, karpuz, soğan vs. çeşitleri yetiştirilir. Kapalı alanda (seralarda) sebze yetiştirmek de oldukça hızlı bir gelişim kaydetmiştir. Mamuşa ilçesinde Domates Festivali de yapılır ki bu sebze bölgenin en çok aranan ve yetiştirilen sebzesidir.

243.DAĞCILIK

Prizren yöresinde sürekli dağcılık faaliyetleri yapılır. Struje köyü yakınlarında Sharri Avcı Derneğinin bünyesinde faaliyet gösteren dağcı evi vardır. Dağcılıkla ilgili konaklama ve diğer hizmetleri sunar. Dağcılar tarafından ulaşılan zirveler şunlardır: Bistra, Kara Doruk, Kopiliça, Küçük Vırtop, Büyük Vırtop, Kara Nikola, Şkarpa, Oşlak, Koca Balkan, Ostroviça, Kerenik, Konyuşka.

244.SHKARPA

Makedonya topraklarındaki tepe sırtının güneye bakan eteğinde rakımı 2479 metre olan “Malo Karanikolsko Jezero” ve “Veliko Karanikolsko Jezero” olmak üzere iki göl vardır.

245.KARA NIKOLA

Kosova'nın Prizren şehri ile Makedonya'nın Kalkandelen şehrinin bağlayan yolun üstündeki Brezoviça dar geçidi yanında yer alır. Tepenin iki yamaç yüzü vardır. Deniz üstü yüksekliği 2409 metredir.

246.BISTRA 1

Şar dağlarının Kosova'ya bakan eteğinde Kosova-Makedonya sınırında bulunur. Zirve noktası Kosova sınırları içerisindedir. Deniz seviyesinden yüksekliği 2651 metredir. Bu doruk Ceraviça'dan sonra Kosova'da en yüksek ikinci yerdir. Yürüyüş yolunun uzunluğu 13 kilometredir.

247.BISTRA 2

Şar dağlarının Kosova'ya bakan kuzey eteğinde Kosova-Makedonya sınırında bulunur. Karla örtülü olmayan az sayıda tepelerdendir ve teknik olarak tırmanılması kolay bir yerdir. Karlı dönemlerde tepe noktası buzla kaplanıp etekleri çok tehlikeli olur. Deniz seviyesinden yüksekliği 2651 metredir.

248.KONYUŞKA DORUĞU

Konyuşka'nın tepesinde Şar dağlarının en yüksek gölü olan Konyuşka gölü bulunur. Göl yaklaşık 100 m boyunda, 70 m eninde ve 50 cm derinliktedir. Konyuşka doruğunun en tepe noktasında güzel bir konuma sahiptir. Göl kıyısında geçen asrın 70'li yıllarında yapılmış olan bir avcı kulübesi vardır. Kulübe bölgede çok sayıda bulunan yaban keçisi avı için kullanılır. Deniz seviyesinden yüksekliği 2422 metredir.

248

249.PREVALA TAŞI

Taşı: Prevala turizm merkezinin güney bölgesinde rakımı 1991 metre olan tepedir. Jupa vadisinin başından itibaren görülebilir. Tepenin doruğu Bistra 2 tepesinin doruk noktasıyla bağlanan uzun Akçay sırtının başlangıcıdır. Tepenin etek yüzlerinden biri Prizren Akçay nehri ile Lepençe nehrini ayırır. Prevala Taşı arka yüzü ile Bistra 2 tepesinin eteğine kadarki mesafe 2 saat 25 dakikada geçilir.

250.YAJINÇE GÖLÜ

Bistra 1 ile Göl Tepesi diye adlandırılan iki tepenin dibinde bulunur. Yajinçe gölünün safire benzer koyu mavi rengi var ve büyük kayalarla çevrilidir. Boyu yaklaşık olarak 120 metre, eni ise 80 metre olup oldukça derindir. Çok soğuk olması nedeniyle göl yüzmeye müsait değildir. Ancak yüzmeye cesaret edenler de yok değildir.

251

251.KARA GÖL

Yajince gölünün kuzeydoğusunda bulunur. Göl, havuz büyüklüğünde ve Şar dağının en izole edilmiş gölüdür. Su seviyesi 3.5 m derinliğindedir ve değişmez. Gölün su yüzeyinin altındaki kayalar yüzünden rengi siyahtır. Gölün suyu diğer göllere kıyasen en soğuktur. Uzunluğu yaklaşık 50 m, genişliği 25 m olan göl kalp şeklindedir ve kayalarla çevrilidir.

252.KULE TEPESİ

Radeşa gölünün geniş vadisi ortasında uzanır. Tepedeki kar yaz mevsimin başlangıcına kadar erimez. Kule iki vadiyi ayırır: Zagreyac nehri vadisi ve nehir vadisi. Bu iki nehir Kulenin ön kısmında birleşir ve Radeşa nehri oluşur. Sağ ve soldan iki vadi, önünde geniş Radeşa vadisi ve Radeşa köyü, arkasında Kleç havzasının bulunması nedeniyle, izlemek için mükemmel konumu vardır.

253.KLEÇ TEPESİ

Makedonya-Kosova sınırında bulunur. Diğer tepelerin, özellikle Kule Tepesinin önünde bulunması nedeniyle uzaktan görülmez. Kleç Tepesi Şar dağlarının bir kısmıdır.

255

254.ALT GÖL

15 metre uzunluğunda, 8 metre genişliğinde, 70 metre derinliğindedir. Yarık Taş Dağının dibinde bulunur. En düşük rakımlıdır.

255.BÜYÜK BISTRICA ŞELELESİ

Alt gölünün üzerinde 15 dakika yürüyüş uzaklığındadır. Büyük Şelale, çok sayıda küçük şelalelerden oluşan Bistrica Şelalelerin sonudur. Büyük Şelale yaklaşık 13 m yüksekliğindedir, onun üzerinde ise 3 m yüksekliğinde diğer bir şelale bulunur.

256.KÜÇÜK TEPE

Kara Tepenin çok yakınında Kosova-Makedonya sınırında uzanır. Konyuşka çukurundan bakıldığında diğer tepelere göre küçük olduğundan dolayı böyle adlandırılmıştır.

257.BISTRICA KAYNAĞI

Üzerinde Guşbaba tepesi, solunda Bistra Tepesinin bulunduğu geniş bir çukurda bulunur. Doğal olarak kaynağın suyu çok soğuk olduğundan yarım ağız birden içilmez.

257**258.YARIK TAŞ TEPESİ**

Prevala köyünün güney batısında bulunan en yakın tepesidir. Piramit şeklindedir. Arkasından Konyuşka Tepesiyle bağlanır ve tepeden Prevala görülür. Bu tepede yabani keçilerin sayısı en büyüktür. Bu tepe tamamı Kosova topraklarında uzanır.

DAĞ BISİKLETÇİLİĞİ

Dragaş çok sayıda dağ bisikletçiliği fırsatları sunan belediyelerden biridir. Önemli olanlar arasında:

- (259) Brod-Şutman pisti;
- (260) Restelica-Makedonya pisti;
- (261) Brut etrafındaki pisttir. Opoya bölgesinde,
- (262) Belograd köyünden başlayan 11.5 m uzunluğundaki, köylerin keşfetme pisti vardır.

263.RADEŞA NEHRI BOYUNCA YÜRÜYÜŞ

Kayın ağaçları ormanı içindeki, geçidin sonuna kadar bir nehri takip eder. Devamında ayrılan bir nehir boyunca yakınlardaki bir geçide kadar devam eder. Pist bir döngüyü takip ederek Radeşa'nın ana bölümünden yürüyerek yolumuzu sonlandırma imkânı verir. Başlangıç Radeşa köyündedir, başlangıç yüksekliği 1350m, en yüksek noktası 1550 m, uzunluğu 4.95 metredir.

264/265

DAĞ YÜRÜYÜŞÜ

264.Koritnik dağında yürüyüş: Dağın tepesi yılın büyük kısmı boyunca karla örtülüdür. Pist Rapça köyünden sonra gelir. Başlangıç yüksekliği 950 metre, en yüksek noktası 2395 m, uzunluğu 13.07 metredir.

265.BROD – ÇULE TEPESİ YÜRÜYÜŞÜ

Yürüyüş anında tırmanışla başlar ve birkaç düz alanları vardır. Çiftçilerin ana yolundan ayrılan birkaç küçük yolu vardır. Çule tepesi her anda görülür, bu durum gitmemiz gerektiği yolu kolaylıkla takip etmemize yardımcı olur. Başlangıç noktası: Brod köyü; başlangıç yüksekliği 1384 m, en yüksek noktası: Çule tepesi-2220 m; uzunluğu 5.76 km.

266.BROD – MAKEDONYA ESKİ GEÇİŞ YOLU

Zorlayıcı bir yürüyüştür, daha kısa bir yoldan giderek erken varış imkanı vardır. Başlangıç noktası: Çule tepesi; başlangıç yüksekliği 1384 m, en yüksek noktası: 2265 m; uzunluğu 15.76 km.

267. BAÇKA – BROD

Çoğunun yurtdışında çalıştıkları sebebiyle, Bačka'da kış esnasında yaşayan köylü sayısı çok düşüktür. Başlangıç noktası: Bačka köyü; başlangıç yüksekliği 1250 m, en yüksek noktası: 1470 m; uzunluğu 7.34 km.

267

268.BROD – ŞUTMAN GÖLÜ

Brod bölgesindeki en tanınmış yürüyüş pistidir. Bu yürüyüş bölgedeki diğer iki yürüyüşle birleşebilir: Şutman gölünde başlayan ve biten, Vrac Dağı veya 3 Tepe yolu. Başlangıç noktası: 'Arxhena' Hoteli; başlangıç yüksekliği 1384 m, en yüksek noktası: 2120 m; uzunluğu 8.82 km.

268.KUŞ GÖZLEMCİLİĞİ

Gözlemcilik bölgeleri: Drin nehri akıntısı, Şar Dağları (Prizren), Brod (Dragaš), Dolloc Taşı (Suhareka), Zatriç Dağı (Rahovça), Miruša Şelalesi (Malişeva). Kara Taşta bir kamp noktası yapılmıştır. Kuşların türü: Dağ Kartalı, ACCIPITRIDAE familyası, Aquila chrysaetos türü; Çobanaldatangiller, CAPRIMULGIDAE familyası, Caprimulgus europaeus türü; Sivacı kuşugiller, SITTIDAE familyası, Tichodroma muraria türü; Baykuşlar, ACCIPITRIDAE türü, Buteo türü; Balıkçıgiller, ARDEIDAE familyası, Ardea cinerea türü; Leyek, CICONIDAE familyası, Ciconia ciconia türü; Sülüngiller, PHASIANIDAE familyası, Perdix perdix türü, GREY PARTRIDGE;

269/270

270.AVCILIK

Güney bölgesi av hayvanlarıyla zengin bir bölge olarak bilinir. Avcılık 15 Ekim-15 Şubat arasında izin verilir. Avı izinli olan hayvanlar: yabani domuz, tavşan, tilki, kurt, yabani tavuk, keklik, sülün. En ünlü av noktaları Trumşi, Planey, Paştrik (Prizren); Kara Taş, Kuşnin (Prizren); Prevalla (Prizren); Üzüntü Tepesi (Kodra e Pikëllimës) (Rahovça); Zatriç Dağı (Rahovça); Greykoc köyü (Suhareka); Duhle köyü (Suhareka); Trepeza Tepesi (Malişeva); Berişa sıradağları (Malişeva); Milli Park dışı Opoya ve Gora bölgesi.

271.ŞARAP YOLLARI

Rahofça ve Suhareka, iki belediye alanları arasında yer alır. Şarap yollarının genel uzunluğu 33 km arasındır, ancak şarap üreticileri ve diğer ilgi noktaları bulunması sebebiyle, şarap yolunun tamamı daha büyük bir alan kapsamaktadır. Diğer yandan, hemen hemen her şarap kavın sergi salonu vardır. Dükkânlar ya şarap kavında ya da etrafında bulunur. Her kav odası şaraptan maada, yerel rakı-‘raki’ ve üzüm suyu ‘şira’ gibi diğer ürünler de üretir. Şarap 1 şişeden 6 şişeye kadar, 3 litre ve 5 litre ‘kutu’ paketi olarak farklı paketlemede satılır. “Stone Castle”, “Bodrumi i vjetër”, “Biopak”, “Eko”, “Agroalf”, “Daka”, “Sefa Wine” “Agrokosova Holding” (Suhareka), “Rahovera”, “Bahá “ gibi şarap kavların, Chardonnay, Rhine Riesling, Cabernet Sauvignon, Merlot, Pinot Noir, Shiraz, Vranac, Roseetc, ve “raki” gibi küçük tatma noktaları vardır.

BİBLİYOGRAFYA

KAYNAKÇA:

“Analiza Hapësinore”.

“Sh.K.A ‘Agimi’, 1944 – 1994”, Prizren, 1994

Adem Bunguri, Kemal Luci, Tomor Kastrati: “Qendra prehistorike, Harta Arkeologjike e Kosovës I”, Prishtinë 2006.

Adem Bunguri, Shafi Gashi: “Të dhëna të reja mbi kronologjinë e Hisarit, Kosova Arkeologjike 1”, Prishtinë 2006.

Adem Bunguri: “Raport mbi survejin arkeologjik në rrethinën e Prizrenit”, Prizren-Tiranë 2005.

Afërdita Onuzi: “Poçeria popullore në Kosovë”, Instituti Albanologjik i Prishtinës Gjurmime Albanologjike - Folklor dhe etnologji 36-2006, Prishtinë 2007.

Albaniada- https://www.facebook.com/pages/Albaniada/1374513139445556?ref=br_tf

Albanologjike - Folklor dhe etnologji 37-2007, Prishtinë 2008.

ASB (Arbeiter-Samariter-Bund): “Mirë se erdhët në Jugun Magjepsës”, Prizren 2012.

ASB (Arbeiter-Samariter-Bund): “Monografia e Rajonit Jugor të Kosovës”, Prizren 2012.

Asociacioni i Komunave të Kosovës - Komunitet e Kosovës: “Profil i shkurtër”, Prishtinë 2008.

Bajram Basha: “Prizren, Guida turistike”, Komuna e Prizrenit - Drejtoria e Turizmit dhe Zhvillimit Ekonomik, Prizren 2012.

Bashkim Lajçi: “Disa aspekte rreth syrit të keq apo mësyshit shqiptar”, Instituti Albanologjik i Prishtinës, Gjurmime Albanologjike - Folklor dhe etnologji 38-2008, Prishtinë 2009.

Bashkim Lajçi: “Motivi i shqiptonjës dy krenare në artin tonë popullor”, Instituti Albanologjik i Prishtinës Bashkim Lajçi: “Mbi disa mënyra të mbrojtjes nga syri i keq”, Instituti Albanologjik i Prishtinës, Gjurmime

Bekim Samadrixha: “Komuna e Malishevës- Vështrim i përgjithshëm gjeografik”

Bekim Samadrixha: “Tipare të Zhvillimit të Popullsisë së Malishevës”, Doktoraturë, Tiranë 2013.

CHWB: “An archeologica map of the historic zone of Prizren”, Prizren, 2006.

CHWB: “Hoça e Madhe – Velika Hoça, bad and breakfast”, Prishtinë 2010.

CHWB: “Prizren in your pocket” <http://www.inyourpocket.com/kosovo/prizren>

Dragan Çukiç: “Kosova: Monumentet dhe bukuritë”, Lidhja Turistike e Kosovës, Prishtinë 1971.

Dragaš Belediyesi, UNDP: “Dragash Udhërrëfyesi Komunal i Dragashit për Bashkëpunim Ndërkombëtar 2013-2016”.

Dragaš Belediyesi: “Plani lokal i veprimt në biodiversitet i komunës së Dragashit 2011-2015”.

Dragaš Belediyesi: “Plani Zhvillimor Komunal për komunën e Dragashit 2013 – 2023”.

Dragaš Belediyesi: “Strategjia Zhvillimore Lokale”.

Drita Halimi – Statovci: “Mendësi dhe besime të hershme shqiptare”. Gjurmime Albanologjike: “Folklor dhe etnologji 31-2001”, Prishtinë 2004.

Drita Halimi: “Statovci – Etnologjia flet”, Instituti Albanologjik i Prishtinës, Prishtinë 1998.

Drita Halimi-Statovci Veshja dhe Ansamblet Dekorative, Naser Ferri Muzika, dhe kultet lidhur me muzikën gjatë parahistorisë dhe antikës në territorin e Kosovës së sotme, Instituti Albanologjik i Prishtinës, Gjurmime Albanologjike - Folklor dhe etnologji 39-2009, Prishtinë 2010.

Drita Halimi-Statovci: “Ndryshimet në veshjet shqiptare”, Instituti Albanologjik i Prishtinës Gjurmime Albanologjike - Folklor dhe etnologji 26-1996. Prishtinë 1997.

Drita Statovci: “Ndryshimet bashkëkohore në kulturën popullore shqiptare dhe detyrat e etnografisë ndaj problemit të ndryshimeve”, Instituti Albanologjik i Prishtinës “Studim etnografik i ndryshimeve bashkëkohore në kulturën shqiptare”, Prishtinë 1990.

Ec Ma ndryshe: “Prizreni në retrovizore”, Prizren, 2009.

Ec Ma ndryshe: “Prizreni, vendtakim i civilizimeve”, botoi Komuna e Prizrenit, 2012.

Edi Shukriu: “Kosova Antike”, Muzeu i Kosovës, Prishtinë 2004.

Edi Shukriu: “Trashëgimia Kulturore e Kosovës, E Kaluara dhe Moderniteti”, Ligjëratë me mësuesit e shqipes në shtetet Skandinave, 19 - 20 maj 2011, Landskrona, Suedi.

Edi Shukriu: “Vendbanimet e hershme kodrinore të Kosovës: Gjuha dhe kuptimi”, Ligjëratë me mësuesit e shqipes në shtetet Skandinave, 19 - 20 maj 2011, Landskrona, Suedi.

Esat Haskuka: “Analizat e funksioneve të Prizrenit gjatë shekujve”, Prizren 2003.

Fadil Bajraktari, Sami Behrami, Fatos Katallozi: “Shpellat e Kosovës”.

Fejzah Drançolli: "Trashëgimia monumentale në Kosovë", Prishtinë 2011.

Gëzim Hoxha: "Të dhëna të reja arkeologjike nga Kalaja e Prizrenit", Iliria 2007-2008, Tiranë 2008.

Grup autorësh: "KOSOVA dikur dhe sot", Beograd 1972.

Grup autorësh: "Rite dhe aktualiteti" (nuk ka të dhëna për vendin dhe vitin e botimit)

Grup autorësh: "Arti popullor në Shqipëri", Instituti i Historisë - Sektori Etnologjik, Tiranë 1976.

Grup autorësh: "Tradita kulturore e Hasit", Instituti Albanologjik i Prishtinës, Prishtinë 2007.

Ilaz A. Zogaj: "Llapusha vështrim i përgjithshëm gjeografik".

Instituti për Planifikim Hapësinor, Republika e Kosovës, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor - Instituti për Planifikim Hapësinor: "Parku Kombëtar Sharri".

L.Përzhita, K.Luci, G.Hoxha, A.Bunguri, F.Peja, T.Kastrati: "Harta Arkeologjike e Kosovës I", ASHAK, Prishtinë 2006.

Luan Përzhita, Gëzim Hoxha: "Fortifikime të shekujve IV-VI në Dardaninë Perëndimore", Tiranë 2003.

Maliq Osi: "Prizreni qytet i lashtë, muze me thesar të pasur kulturor", Prizren 2001.

Maliqeva Belediyesi: "Çelësi i Malishevës".

Maliqeva Belediyesi: "Draft profilipërplaninzhvillimortëkomunës".

Maliqeva Belediyesi: "Strategjia ZhvillimoreLokale".

Maliqeva Belediyesi: "Analiza hapësinore", Prishtinë 2008.

Mamuşa Belediyesi: "Balkanların Anadolusu Mamuşa".

Mamuşa Belediyesi: "Investo në Mamushë".

Mark Krasniqi: "Nga Gurra e Traditës", Prishtinë 1991.

Marko Omćik - Cultural Heritage of Kosovo and Metohija, Institute for the protection of cultural monuments of the Republic of Serbia, Belgrade, 2002.

Milot Berisha: "Guidë arkeologjike e Kosovës", Instituti Arkeologjik i Kosovës, Prishtinë 2012.

Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural – "Raporti i gjelbër 2014"

Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural: "Inventarizimi Nacional i Pyjeve Kosovë 2012"

Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit – Databaza e Trashëgimisë Kulturore të Kosovës.

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor – Monumenti i Natyrës me rëndësi të veçantë "Ujëvarat e Mirushës", Prishtinë, 2012

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor- Agjencia e Kosovës për Mbrojtjen e Mjedisit- Instituti i Kosovës për Mbrojtjen e Natyrës: "Plani Hapësinor Parku Kombëtar Sharri"

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor- Agjencia e Kosovës për Mbrojtjen e Mjedisit- Instituti i Kosovës për Mbrojtjen e Natyrës: "Raporti i gjendjes së natyrës 2006-2007"

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor- Instituti i Kosovës për Mbrojtjen e Natyrës Vlerat e trashëgimisë natyrore të Kosovës

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor: "Profil i shkurtër i disa zonave të mbrojtura natyrore në Kosovë".

Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor-InstitutipërPlanifikimHapësinor: "KomunaMalishevëAnalizahapësinore"

Ministria e Tregtisë dhe Industrisë: "Profili i sektorit të turizmit".

Muhamed Shukriu: "Prizreni i Lashtë, Morfologjia e ecurive për ruajtjen e kulturës materiale", Prizren 2001.

Muharrem Qaflehi: "Gjurmët historike të Opojës autoktone dhe goranëve të Gorës", artikull.

Muzafer Korkuti: "Arti Shkëmbor në Shqipëri, Instituti i Arkeologjisë", Tiranë 2008.

Muzeu i Kosovës, Instituti Arkeologjik i Kosovës (A.Bunguri, V.Hoxhaj, K.Luci, P.Alaj, Sh.Gashi, M.Berisha, E.Shala, F.Peja): "Katalog Arkeologjik i Kosovës", Prishtinë 2013.

Naser Ferri: "Festat e të ringjalljes së natyrës ndër Shqiptarë", Instituti Albanologjik i Prishtinës, Gjurmime Albanologjike - Folklor dhe etnologji 40-2010, Prishtinë 2011.

Nexhmedin Ramadani, Ismet Lecaj: "Në kërkim të zogjeve".

Nuran Zeren Gulersoy, Engin Eyuboglu, Kerem Koramaz: "Prizren Historic Area conservation and development plan", Prizren 2008.

Parim Kosova – Gora dhe veshja tradicionale e saj gjatë shekullit XX, Prishtinë 2007.

Prizren Belediyesi: "Investo në Prizren".

Prizren Belediyesi: "Plani lokal i veprimt të biodiversitetit të komunës së Prizrenit 2013-2017".

Prizren Belediyesi: "Prizreni vendtakim i civilizimeve"

Prizren City Guide- <http://www.prizren360.com/>

Rahofça Belediyesi: “Investo në Rahovec”.

Rahofça Belediyesi: “Plani Zhvillimor Komunal i Komunës së Rahovecit Raporti për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”.

Rahofça Belediyesi: “Plani Zhvillimor Komunal-Rahovec”

Rahofça Belediyesi: Zyra për informacione turistike.

Regional Development Agency: “Strategjiapër zhvillimrajonalpër rajonin ekonomik jug”.

Republika e Kosovës, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, Prishtinë 2013.

Rrjeti i Organizatave të Kulturës në Prizren: “Oferta Kulturistike e Prizrenit”.

Salajdin Krasniqi: “Jehu i Talias”, botoi Teatri amator i qytetit të Prizrenit, 2009.

Samir Karahoda: “PRIZRENI vendtakimi i civilizimeve”, Prizren 2012.

Sokol Cena, Ec Ma Ndryshe: “Oferta Kulturistike e Prizrenit, Pesë mundësi për të shijuar kulturën, trashëgiminë dhe natyrën e qytetit”, RrOK, Prizren 2013.

Stephan Doempke, Anduela Lulo Caca, Sadi Petrela: “Four Historic Cities In The Western Balkans, Values and Challenges (Prizren – City of Filigree)”, Tirana 2012.

Suhareka Belediyesi: “Analiza e situatës komunale - Suharekë”.

Suhareka Belediyesi: “Analiza hapësinore”.

Suhareka Belediyesi: “Investo në Suharekë”.

Suhareka Belediyesi: “Suhareka Mjedis për t’ardhmën”.

Shpresa Siqecë: “Vende kulte të ritit islam në Prizren”, Instituti Albanologjik i Prishtinës, Gjurmime Albanologjike - Folklor dhe etnologji 25-1995, Prishtinë 1995.

Shpresë Siqeca: “Arkitektura Folklorike e Prizrenit dhe e Malishevës”, Prizren 2011.

Shpresë Siqeca: “Bota Magjike e Qilimave të Prizrenit”, CHWB, Prizren 2012.

Shpresë Siqeca: “Etno-Trashëgimia e Prizrenit, Sharrit dhe Mamushës /Për nder të Ditëve të Trashëgimisë Europiane”, Prizren 2010.

Shpresë Siqeca: “Perlat e Etnisë Shqiptare në Prizren”, Prizren 2002.

Shpresë Siqeca: “Zejet artistike të Prizrenit, Rahovecit dhe Suharekës”, Prizren 2011.

Todd Wassel: “Malet e Dragashit, Kosovë: Udhëzues për Turizëm Natyror dhe Shetitje”, UNDP, Prishtinë.

Ukë Xhema: “Etnokultura Shqiptare në Podgur”, Instituti Albanologjik i Prishtinës, Prishtinë 2003.

UN Habitat, Komuna e Prizrenit: “Plani Zhvillimor Komunal i Prizrenit 2025 Raporti për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”.

UNDP: “Vlerësimi bazë i tazonit ekonomik jug”

Vesel Hoxhaj, Demir Zekolli: “Katalog nga Ekspozita arkeologjike ‘Thesari arkeologjik i Regjionit të Prizrenit’” (i papublikuar), Suharekë 2014.

Vesel Hoxhaj: “Guida Arkeologjike e Prizrenit”, Komuna e Prizrenit - Drejtoria e Turizmit dhe Zhvillimit Ekonomik, Prizren 2012.

Vesel Hoxhaj: “Kultura e Neolitit në Rrafshin e Dukagjinit” (Temë e Masterit), Tiranë 2011.

BROŞÜR VE TURISTİK HARİTALAR:

Prizren Turizm Haritası

Suhareka Turizm Haritası

Prizren'e Yatırım Yap

Dragaš'a Yatırım Yap

Suhareka'ya Yatırım Yap

Rahofça'ya Yatırım Yap

Mamuša'ya Yatırım Yap

Ismail Gagica - Prizren (Harita)

"Damastioni" STK – Antik dönem, İilir-Dardan, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde Prizren

Rahofça Turizm Enformasyon Dairesi (broşür)

Turizm Katalogu: Büyüleyici Güney'e Hoş Geldiniz

MÜLAKATLAR:

Abedin Balaj, Suhareka kasabası

Ali Ukaj, Koriša köyü

Avdyl Ramë Gega, Koriša köyü (78 yaşında)

Beçir Kabashi, Koriša köyü

Emine Kokollari, Budakova köyü (65 yaşında)

Esat Kabashi, Koriša köyü

Hajdar Fazliu, Selina köyü

Rrustem Cikaj, Conay köyü

Sadike Kabashi, Koriša köyü

Sahire Kabashi, Koriša köyü

Tahir Kokollari, Budakova köyü (71 yaşında)

DIĞER KAYNAKLAR:

FINCH Kuşları ve Dopayı Koruma Derneği

Sharri Dağcı Derneği

Prizren Hasi Avcı Derneği

Malişeva Ujëvara Avcı Derneği

www.kosovoguide.com

www.wineroutes-ks.com

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ

II. Prizren Yöresinin Kısa Tanıtımı

III. Sesli Mazi

1. Taş Üzerindeki Miras
2. Kemerler Üzerindeki Miras
3. Aynı Dil Aynı Beden
4. Zarafet, Ustalık
5. Fark Yaratan Peyzajdır

IV. Her Gün İşbaşı

1. Günlük Hayat Zanaattır
2. Geleneksel Oyunla
3. Bin bir... (Müzeler ve Kültür Kurumları)
4. Festivale Uğra
5. Ülkeyi Adam Edenler

V. En İyisi Gök Kubbe Altında

1. Her Harikanın Yeri Ayrı
2. Bir Tabiat Sergisi
3. Sağlıklı Buradan Gelir
4. Zirvelere Tırman

ÖNEMLİ BİLGİLER

GÜZEL VE YEŞİL

Yayımlayan: EC Ma Ndryshe ve Prizren yöresinin altı belediyesi

Redaksiyon Ekibi: Arben Idrizi (redaktör), Vesel Hoxhaj ve Hekuran Kabashi (tarihçi), Margarita Azizi (araştırmacı), Samir Karahoda (fotoğraf sanatçısı)

Tasarım ve sayfa düzeni: Scards

Tercüme: CITS

Bu yayın, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nın yürüttüğü Ticarete Destek projesi çerçevesinde Finlandiya Dışişleri Bakanlığı'nın mali destekleriyle uygulanan Güney Ekonomi Bölgesi Turizm Sektörüne Destek projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Tüm hakları saklıdır. ©

Prizren, Kosova, 2015

